

סלמון יוסף Selmon Yoseph

01:00:02:02 01:00:00:01

אני רוצה שתאזינו לשיר

01:00:05:02 01:00:03:02

בהקשר לאמירה שלי על
שחינוך מגיע מההורים,

01:00:11:23 01:00:07:02

ועל שהחיים הם בית ספר שם
מתחנכים כל הזמן.

01:00:16:00 01:00:12:00

אקריא לכם את מה שכתבתי
בהקשר לחינוך.

01:00:21:17 01:00:16:15

זה המעט שאני יכול לשתף. הכותרת
היא "א'-ב' באמהרית".

01:00:25:19 01:00:23:18

"כל סוגי האנשים שנמצאים בעולם

01:00:28:16 01:00:26:10

הכירו את האותיות מיומם הראשון,

01:00:31:14 01:00:29:07

חוו מגוון עולמות בזכות הידע.

01:00:34:04 01:00:32:04

כשהתחילו ללמוד את הא'-ב'

01:00:37:02 01:00:34:19

מדי שעה, מדי יום, מדי שבוע ומדי חודש

01:00:40:18 01:00:37:16

ה- א' ו ה-ב' נכנסו ביופיון.

01:00:43:06 01:00:41:10

אחרי ששיתף אותה באותיות יום אחד,

01:00:45:22 01:00:43:22

מאותו יום הוא קרא לה אחותו לעד.

01:00:48:22 01:00:46:16

הם אהבו ונכנסו לחדר יחדיו

01:00:51:19 01:00:49:11

ויצאו אחרי שהיא לימדה

אותו דבר אחד או שניים.

01:00:54:24 01:00:52:12

הוא קיבל תמיכה מהוריו

01:01:00:12 01:00:55:11

והלך לבית הספר בבוקר כשהוא

אוחז במחברתו.

01:01:03:07 01:01:01:01

לאחר שרכש ידע וחזר לביתו,

01:01:06:05 01:01:03:23

הוריו קיבלו אותו בצחוק ובשמחה.

01:01:09:07 01:01:06:20

הילד קיבל את מה שרצה

01:01:12:06 01:01:09:22

כשהם התחברו והשתעשעו עם האותיות.

01:01:18:19 01:01:16:19

דבר שלא ניתן לספור על יד אחת

01:01:21:12 01:01:19:06

שתחילת הידע היא ידיעת הא'-ב'.

01:01:25:08 01:01:23:01

כאלה שלא יודעים מהי

שינה ביום או בלילה,

01:01:28:05 01:01:25:20

המתינו כדי להאכיל ילדים בידע

01:01:31:00 01:01:28:20

באותיות שמוכרות לכל העולם,

01:01:34:12 01:01:31:15
החלו להכשיר אנשים מכל השכבות

01:01:37:18 01:01:35:08
ואורו עיניהם לאחר הקניית ידע.

01:01:40:13 01:01:38:07
אחרי יום עבודה ללא
מנוחה עד שעות הלילה,

01:01:43:14 01:01:41:00
הם ישבו בחדר צפוף ולמדו אותיות

01:01:49:19 01:01:44:03
הם נהיו מוצפים בידע
והעשירו את השכלתם,

01:01:52:15 01:01:50:07
הסתובבו בעולם וחינכו אנשים,

01:01:55:23 01:01:53:04
ראינו, השכלנו והתחזקנו."

01:01:56:23 01:01:56:04
זו דעתי.

01:01:59:24 01:01:57:09
שמו של אבי הוא ספה יוסף טזזו

01:02:05:13 01:02:00:21
ושמה של אמי, זיכרונה לברכה,
הוא טוודאג' מלסה נגוסה.

01:02:09:04 01:02:06:21
היא נפטרה בארץ אחרי שעלתה
בגילה המבוגר.

01:02:15:04 01:02:11:09
שמי סלומון ספה יוסף.

01:02:21:01 01:02:16:14
נולדתי בצפון, במחוז ששמו

הקודם היה "ג'ן אמורה",

01:02:24:16 01:02:22:12
בחבל ארץ בשם "שוואדה".

01:02:29:23 01:02:25:15
נולדתי בתאריך ה-30 במרץ בשנת 1950.

01:02:38:18 01:02:32:00
בסביבות גיל עשר

01:02:42:16 01:02:39:15
הוריי עזבו את מקום הולדתי,

01:02:48:10 01:02:42:20
עברו למחוז "סנק" והתיישבו
במקום בשם "דב-בהר".

01:02:58:03 01:02:51:20
איני זוכר את רוב תקופת ילדותי,

01:03:06:05 01:02:58:22
ורוב הזיכרונות שלי הם מהמקום
החדש אליו עברנו, דב- בהר.

01:03:10:19 01:03:07:07
יש לי זיכרונות רבים מאותו מקום.

01:03:23:19 01:03:12:10
זה היה גיל בו שיחקתי עם ילדים בגילי,

01:03:28:21 01:03:24:17
גיל בו מיצינו את היותנו ילדים.

01:03:33:08 01:03:30:18
כשבגרתי ועליתי שלבים בחיים
הפכתי להיות רועה צאן.

01:03:38:01 01:03:33:21
בהתחלה השגחתי על עגלים,

01:03:43:08 01:03:38:18
ולאחר שבגרתי בכמה שנים

השגחתי על בקר.

01:03:51:03 01:03:44:09
אז, היו שולחים אותנו עם הבקר לשדות.

01:04:01:05 01:03:52:00
הייתי בן הזקונים ולא היו להוריי
הרבה ילדים,

01:04:10:02 01:04:02:03
אך למרות שהייתי מקור כוחם, הם רצו
שארכוש ידע ויזמו את לימודיי,

01:04:15:08 01:04:11:04
מעשה שבאותה תקופה היה נדיר מכיוון
שמשמעות הלימודים לא הייתה מוכרת.

01:04:18:16 01:04:16:06
היוזמה התבטאה בכך שהם ששלחו
אותי ללמוד קרוא וכתוב

01:04:22:24 01:04:19:10
בבית ספר בקרבת הבית.

01:04:29:13 01:04:23:01
במה עסקת באתיופיה?
-הייתי חקלאי.

01:04:37:15 01:04:30:07
בתור חקלאי מתחיל
עבדתי כעוזר של אבי,

01:04:42:20 01:04:38:24
שהיה עובד בשטחי זריה.

01:04:50:06 01:04:43:17
כשהתבגרתי, נהייתי עצמאי
כחלק מהוראת הוריי

01:04:59:01 01:04:52:00
ועבדתי בעבודות שונות.

01:05:05:14 01:04:59:18

האזור בו חייתי היה פורה מאוד,

01:05:12:09 01:05:09:06
אם בשעות היום או בשעות הלילה.
היינו מעבירים שם,

01:05:16:21 01:05:13:12
הוריך נולדו ב"סמיין", נכון?
כן.

01:05:23:06 01:05:17:00
סמיין ממוקם בתוך אתיופיה?
מה זה למעשה?

01:05:29:06 01:05:23:24
תחילה אספר לך מה עומד
מאחורי השם.

01:05:34:23 01:05:31:08
לפי סיפורם של אבותינו,
השם "סמיין" ניתן למקום

01:05:38:11 01:05:35:15
בתקופה בה לא התגוררו
בו הרבה תושבים.

01:05:48:20 01:05:39:19
אזורים "טגדה", מרכז אתיופיה, "ווגרה"
ומחוז "לסטה" היו מאוכלסים.

01:05:57:17 01:05:51:13
באותה עת, מכיוון מערב באזור
"ארמצ'הו" לכיוון "טגדה",

01:06:04:08 01:06:00:03
מספרים שפרצה מגפה.

01:06:09:09 01:06:05:04
מספרים שלאחד מהמנהיגים
הרוחניים היה חלום

01:06:11:08 01:06:09:21
שבו הוא ראה אדם שאמר לו

01:06:16:24 01:06:12:18
שמי שילך לכיוון מזרח,
יעלה לשהות על הר גבוה

01:06:21:11 01:06:17:01
ויישאר לישון שם לילה, ישרוד.

01:06:26:03 01:06:22:10
לאחר שסיפר את חלומו,

01:06:34:12 01:06:26:22
היו כאלה שנשארו מאחור
וכאלה שהלכו לכיוון מזרח.

01:06:37:03 01:06:35:09
סמן הוא אזור הררי

01:06:45:23 01:06:38:14
וכשהאנשים מצאו שם רמז למקום
שהוזכר בחלום, הם נשארו שם,

01:06:50:17 01:06:47:00
וכך ניצלו ממוות.

01:06:54:09 01:06:51:05
בסוף הוחלט שאם אנשים יישארו בהר

01:06:57:21 01:06:54:22
המקום ייקרא "סמיין".

01:07:00:13 01:06:58:09
התושבים התרגלו לשם, וכך
זה נשאר.

01:07:05:04 01:07:01:04
"סמיין" הוא רכס הררי ואזור גדול מאוד.

01:07:11:20 01:07:05:24
יכולנו לזרוע בו והייתה צמיחה
פורה של שעורה ופירות.

01:07:16:07 01:07:13:17

היה שם הר גבוה בשם "ראס דשן"

01:07:18:18 01:07:16:22
שמזג האוויר בו תמיד היה נוח.

01:07:22:02 01:07:19:10
כל האזור הזה נקרא הרי סמיין.

01:07:29:00 01:07:22:16
יש סיבה לכך שהוריי נולדו וגדלו שם,

01:07:31:10 01:07:29:17
אפשר להגיד ששם נמצאים השורשים שלהם.

01:07:38:17 01:07:32:09
נדמה לי שחשוב לציין שזה הבסיס
שלהם כחלק מהסיפור.

01:07:41:02 01:07:39:19
בתקופת כהונתו של הקיסר יצחק,

01:07:55:15 01:07:41:16
שלפי מה שקראתי שנמשכה משנת 1399 עד 1414,
תקופה של חמש עשרה שנים,

01:08:03:21 01:07:56:16
מטרתו הייתה שלא יחיו באתיופיה
יהודים כלל,

01:08:08:01 01:08:04:03
שתהיה דת שלטת אחת
באתיופיה, הנצרות.

01:08:11:00 01:08:08:19
מספרים שארגנו מבצע גירוש גדול.

01:08:16:24 01:08:11:15
באותה תקופה, אם בזמן כהונתו
ואם בזמנים קודמים לה,

01:08:22:21 01:08:17:16
האזור היחיד שנותר בבעלות
יהודית היה חלק משטח גדעון.

01:08:28:21 01:08:23:12
נלקחו מהם זכויות ושליטה
באזורים שונים,

01:08:34:24 01:08:30:18
ובזמן הלחימה הם ראו שאזור
הרי סמיין הוא מקום נוח,

01:08:39:12 01:08:35:01
וששליטה על מקום הררי כזה תעצים את
כוחו של השלטון.

01:08:41:19 01:08:39:22
לכן, החלה מלחמה על שליטה
בטריטוריה.

01:08:47:09 01:08:43:03
אחרי שהקיסר השתלט על האזור,

01:08:52:01 01:08:49:10
תושבי סמיין שהוא האמין
באמונתם ביהדות,

01:08:53:01 01:08:52:03
הוא המיר את דתם לנצרות,

01:08:53:24 01:08:53:05
ואנשים שהוא לא האמין באמונתם,
הוא הענישם

01:08:57:16 01:08:54:01
וגייס אותם למבצע.

01:09:04:19 01:09:01:01
היו יהודים שחיו בסמיין

01:09:09:05 01:09:05:13
שהעדיפו לא לחיות חיים שקריים
ולהמיר את דתם,

01:09:10:14 01:09:09:08
והעדיפו למות.

01:09:19:10 01:09:11:09
היה מנהיג רוחני גדול בשם אבא
צגאיי שהיה אב לשבעה בנים.

01:09:23:15 01:09:19:17
את אחד מילדיו הוא חיתן וגם אשתו
הייתה בהריון.

01:09:28:07 01:09:24:12
כשאבא צגאיי התכונן לקפוץ
מצוקי "סמיין",

01:09:33:15 01:09:28:24
בני קהילתו המאמינים הצהירו שגם הם
ישמרו על יהדותם ויפעלו כמותו.

01:09:39:23 01:09:33:17
הם היו כשבעים וחמישה אנשים
שקפצו מצוק גבוה,

01:09:42:14 01:09:40:00
כולם קיפחו את חייהם,

01:09:51:00 01:09:44:00
אך אלוקים חולל נס ואשתו ההרה
של אבא צגאיי נשארה בחיים,

01:09:53:17 01:09:51:24
בגלל שנפלה על גופות.

01:10:02:14 01:09:56:09
היא ילדה את בנה והתפללה
לאלוקים יום ולילה,

01:10:10:13 01:10:04:12
ולאחר תקופה ארוכה של הסתרות
בצוקים ובמערות,

01:10:14:11 01:10:10:20
כשהמלחמה חלפה ורוחות שלום נשבו,

01:10:18:17 01:10:15:23

הם הקימו את חייהם בשנית.

01:10:26:10 01:10:19:08
מספרים שאשתו של אבא צגאיי
נהגה להתפלל בימים ובלילות,

01:10:30:00 01:10:27:14
וכשאנשים הלכו לבדוק מי מתפלל,
הם מצאו את אותה אישה,

01:10:33:09 01:10:30:17
וכששאלו אותה על הנס,

01:10:41:00 01:10:33:22
הלכו ומצאו זרימת מים בנקודה בה
עצמותיו של אבא צגאיי נשברו,

01:10:44:14 01:10:41:02
במקום בו דמו זרם.

01:10:52:02 01:10:45:14
אשתו הייתה עדה לנס
הזה ושיתפה אותם.

01:10:54:08 01:10:53:07
היא חיה בבור באותה תקופה,

01:10:56:19 01:10:54:11
עד שילדה את בנה התינוק,

01:11:01:21 01:10:57:13
וזה כדי לשמור מרחק מאנשים.

01:11:09:01 01:11:02:23
היא שהתה במקום מבודד, טיפלה
בתינוק שלה וגידלה אותו.

01:11:15:21 01:11:10:24
אחרי שהקהילה נחשפה לנס,

01:11:17:16 01:11:16:11
התושבים העניקו למקום
את הכבוד הראוי לו,

01:11:21:09 01:11:17:19
השתמשו בו כמקור מים קדושים
והתחילו בטיפולים.

01:11:25:09 01:11:21:24
אנשים נהגו ללכת לזרם המים
כדי להירפא.

01:11:31:15 01:11:25:23
כשהגעתי לארץ חלפו כמעט שש
מאות שנים מאותו מקרה,

01:11:37:21 01:11:32:14
ויהודים היו מגיעים מרחבי המדינה לאותו
מקום שהפך נשים עקרות לפוריות,

01:11:43:13 01:11:38:10
מקום שנתן מאור עיניים לעיוורים, שריפא
חולים ושנראו בו נפלאות.

01:11:51:23 01:11:44:04
מנעו מאנשים לא טהורים ומחיות
להיכנס אל המקום.

01:11:56:02 01:11:53:08
האתר נשמר תחת כללים אלו

01:12:02:05 01:11:56:09
עד שהגענו לארץ וחיינו תחת השגחה.

01:12:05:04 01:12:02:22
רציתי להציג את זה כבסיס
למקום הולדתם של הוריי,

01:12:19:17 01:12:07:04
כי שם אותו תינוק נולד, גדל, התחתן
ואימץ את אמונתו ומסורתו של אביו.

01:12:25:16 01:12:20:11
היה אז חג חשוב בשם "יהדר מהרר"
(מעין חג שבועות) שאביו הוביל,

01:12:30:04 01:12:26:07
ואותו תינוק שניצל מהמוות, וגדל
ביער, הוביל אחריו.

01:12:34:22 01:12:31:15
לתושבי המקום היו זוגות של שוורים ופרות.

01:12:40:06 01:12:38:02
כשהתחילו להישבע בכסף,
הוא ביקש מהם לנדור נדר.

01:12:45:00 01:12:41:09
מספרים שהוא נהג לקחת כל איש
בנפרד למקום נמוך,

01:12:51:20 01:12:45:23
ולגרום לו לנדור שישתה את חלב
הפרות בלבד ולא יאכלו מבשרן.

01:12:55:24 01:12:52:17
הם היו נשבעים והפרות
נותרו האריכו בחיים.

01:13:00:19 01:12:56:17
בחג הם נהגו לשחוט שור ולסעוד,

01:13:07:03 01:13:01:12
וכשזה הגיע, בלית ברירה, הם שחטו את
את אחד השוורים וציינו את החג.

01:13:11:00 01:13:09:19
הם שחטו את שניהם?

01:13:16:21 01:13:11:06
באתיופיה חרשו בעזרת שני שוורים,

01:13:20:03 01:13:17:13
ולכן כששחטו אחד, אי אפשר היה לחרוש.

01:13:25:05 01:13:21:01
הוא הבין שאין ביכולתו לחרוש
ולזרוע עם שור אחד,

01:13:29:24 01:13:26:00
וכשהוא התפלל לפתרון, הוא חלם חלום

01:13:36:11 01:13:31:15
לפיו הוא צריך לצאת לשדה
עם השור היחיד והזרעים.

01:13:41:17 01:13:37:04
הוא מאוד האמין בחלומות, ולכן
יצא עם השור היחידי ברשותו

01:13:43:18 01:13:42:08
עם חפציו ומשפחתו.

01:13:50:21 01:13:43:21
כשהם הגיעו לשטח, הם
מצאו צבי גדול, כמו שור,

01:13:59:13 01:13:52:00
שלא הגיב כשהתקרבו אליו,
ולבסוף הצמידו אותו לשור.

01:14:07:14 01:14:00:03
הם רתמו אותו למחרשה, בדומה לשור,
והוא חרש לצדו.

01:14:11:23 01:14:08:08
מאז, למשך שישה ימים מראשון לחמישי,

01:14:17:05 01:14:12:17
הוא זרע את כל אדמתו במלואה,
הצבי שוחרר למדבר

01:14:20:12 01:14:17:22
והבן חזר עם השור לביתו.

01:14:25:12 01:14:21:01
אלוקים עשה נס במקום בו אביו נפל

01:14:29:01 01:14:26:05
ובשדה של אביו שהיה לא רחוק משם.

01:14:30:23 01:14:29:18

קראו לאזור "ימדר גמל".

01:14:37:17 01:14:32:07
עד הגעתם של קהילת ביתא ישראל,
הם חרשו את האדמה במקום.

01:14:44:10 01:14:38:01
שמו של המנהיג שקיפח את חייו
היה אבא צגאיי, ואנחנו צאצאיו.

01:14:50:18 01:14:45:18
השם של בנו שנולד בתהום וחרש
בעזרת צבי הוא יציק זנאו.

01:14:55:15 01:14:51:08
אני דור השלושה עשר של אבא צגאיי.

01:14:57:15 01:14:56:04
אתה יכול לומר מה השמות?
- כן.

01:15:01:20 01:14:58:17
אבא צגאיי שלא נמצא בין החיים,

01:15:04:24 01:15:02:08
יציק זנאו שחרש באמצעות צבי.

01:15:10:11 01:15:06:13
יציק זנאו הוא אביו של ווסיהון,

01:15:13:12 01:15:10:14
ווסיהון הוא אביו של אמנון, שהוא
אביו של יזנה.

01:15:17:04 01:15:13:17
יזנה הוא אביו של מלאווי, שהוא אביו
של אמנון השני.

01:15:20:04 01:15:17:18
אמנון הוא אביו של רובל, שהוא
אביו של יאסו.

01:15:24:03 01:15:20:18

יאסו אביו של גפטה, שהוא אביו
של מקונן.

01:15:29:09 01:15:24:15
מקונן הוא אביו של ירקה, שהוא
אביו של ספה, וספה הוא אבי.

01:15:37:20 01:15:29:23
לי יש ילדים ונכדים כך שסך הכל
קיימים חמישה עשר דודות.

01:15:40:04 01:15:38:10
זה הבסיס לסיפור חיי,

01:15:42:12 01:15:40:19
מהסיבה הזו

01:15:44:06 01:15:43:07
מבני משפחתי

01:15:46:19 01:15:44:13
לא כל הדורות עזבו את המקום,

01:15:52:04 01:15:49:02
וזאת כדי לשמור על המקום, על
האהבה ועל הסיפור שלו.

01:15:56:19 01:15:52:10
הוריי לא עזבו את המקום
גם כשאחיי הגדולים נולדו.

01:16:01:23 01:15:57:16
ובכן, ציינתי רק את שמות האבות,

01:16:03:22 01:16:02:11
אך יש הרבה אחים ואחיות בשושלת הזאת.

01:16:08:13 01:16:05:23
מפאת חוסר הזמן, לא אציין את
כולם.

01:16:17:09 01:16:09:04
כל הדורות הגיעו לארץ מאזור

גונדר, תיגראי וארמצ'הו,

01:16:18:19 01:16:17:11
ובכל המקומות בהם היו מפוזרים,

01:16:22:23 01:16:19:13
כולם זכו לעלות לארץ ישראל.

01:16:27:19 01:16:24:15
זה הסיפור של משפחתנו, על כל דורותיה.

01:16:34:13 01:16:29:03
האוכלוסיות בסמיין הייתה מגוונת?
באילו שפה דיברו?

01:16:41:20 01:16:34:19
ומה הייתה השפה העיקרית?
-השפה העיקרית הייתה אמהרית.

01:16:48:10 01:16:44:09
כלל האוכלוסייה שהתיישבה
באזור סמיין דיברה אמהרית.

01:16:51:07 01:16:49:06
כמובן שבמקומות שונים
דיברו בעוד שפות

01:16:55:23 01:16:51:09
כגון תיגרית, אגאוית ושפת האורמו,

01:16:59:18 01:16:56:10
אך באזורים אלו לא התיישבו
בני הקהילה שלנו.

01:17:07:22 01:17:00:08
היהודים התגוררו באזור
סמיין ולכן דיברו אמהרית.

01:17:16:02 01:17:11:01
מה זכור לך מכפר מגוריך בילדותך?

01:17:20:08 01:17:16:10
איך נראה הכפר? היו שירותים? היה כביש?

01:17:29:20 01:17:23:16
כשמסתכלים על החיים המודרניים כיום,

01:17:34:17 01:17:30:23
יש כאלה שישאלו איזה
מן חיים היו לנו שם,

01:17:45:06 01:17:35:13
אבל באותה תקופה החיים בכפר היו
רצויים, אהובים ומאוד שמחים.

01:17:53:12 01:17:46:01
אם זה היה אפשרי, הייתי מוכן
לחזור לאותו סגנון חיים.

01:18:00:17 01:17:53:14
הדבר הראשון שאני זוכר
הוא משחקי הילדות,

01:18:04:21 01:18:00:19
את זריקת החול והתזת
המים אחד על השני

01:18:11:04 01:18:06:05
ואת ההסתתרות בין הצמחים תוך משחק.

01:18:18:09 01:18:11:12
למרות שהצמחים היו שימושיים,
בילדות היינו הורסים אותם.

01:18:24:01 01:18:18:20
אני זוכר גם את האוכל שאכלנו.

01:18:26:21 01:18:24:11
איך נראה האזור בו גרתם?

01:18:32:08 01:18:28:02
ובכן, זיכרונות הילדות שלי נחלקים
לשלושה.

01:18:43:03 01:18:33:03
החלק הראשון התחיל בצעדים

הראשונים שלי בבית המגודר.

01:18:48:07 01:18:43:23

היינו משחקים בחצר כי לא יכולנו להתרחק.

01:18:52:08 01:18:48:23

היינו עוקרים צמחים, זורקים חול,

01:18:54:19 01:18:52:19

רבים לפעמים, וגם משחקים מחבואים.

01:18:57:13 01:18:55:08

היינו מעבירים את הזמן במשחקים מגוונים.

01:19:06:00 01:18:57:17

זה החלק הראשון של הזיכרונות שלי.

01:19:14:21 01:19:06:23

החלק השני הוא היציאה להשגחה על העגלים

01:19:16:14 01:19:15:11

בשטח פתוח וביער.

01:19:20:09 01:19:17:05

לא כל אחד גר בשטח שהוא לא לחרישה.

01:19:24:00 01:19:20:21

היו שם הרבה גבעות, הרים ושטחים פתוחים שלא היו כשירים לחקלאות.

01:19:27:07 01:19:24:15

היה שם מסלול לעדר שוורים,

01:19:31:18 01:19:27:20

וכשהגענו לגיל המתאים יצאנו לרעות את העדר שם.

01:19:36:12 01:19:32:14

אחרי זה, הגענו לגיל המתאים לחרישה,

01:19:39:20 01:19:37:01
ומתקופה זו יש לי הרבה זיכרונות,
מכל מה שעברנו שם.

01:19:45:06 01:19:41:01
מבחינת בתי מגורים, כל
הבתים היו עשויים מקש,

01:19:47:14 01:19:45:15
שזה גם חלק מהזיכרון הראשון.

01:19:55:14 01:19:51:11
ההורים היו מנהיגי המשפחה,

01:20:01:02 01:19:56:06
וזקני הקהילה היו דואגים לילדים
בכפר וטיפלו בהם.

01:20:06:10 01:20:02:01
לא רק ההורים אלא גם זקני
האזור היו כאבות לילדים.

01:20:09:01 01:20:06:24
הם נהגו לייעץ, להעניש וגם להכות.

01:20:15:11 01:20:10:15
הם היו אחראים על המשמעת,
והיה כבוד הדדי.

01:20:22:02 01:20:16:24
הוריי גידרו את החצר שלנו כדי
לשמור עליי, על אחיי ואחיותיי.

01:20:25:24 01:20:22:16
בית הוריי, שהיה גדול,
היה ממוקם במרכז.

01:20:31:11 01:20:26:14
זה מה שזכור לי, ואני מאוד
מתגעגע לתקופה הזאת.

01:20:36:21 01:20:33:10

בתור בן הזקונים הרגשתי
הכי טוב בבית הוריי,

01:20:39:18 01:20:37:10
וגם בבתיים של אחיי ואחיותיי.

01:20:44:12 01:20:40:08
אני בהחלט זוכר שפינקו אותי בבית.

01:20:50:03 01:20:45:10
אתה היית הילד אחרון?
- כן, אין לי אחים קטנים ממני.

01:20:56:07 01:20:52:17
למה משפחתך הרבתה
לעבור ממקום למקום?

01:20:59:14 01:20:57:09
ובכן,

01:21:06:04 01:21:00:14
כפי שציינתי קודם, אחרי שנים ודורות
שחיו ומתו שם,

01:21:11:24 01:21:06:21
הוריי נחשפו לבעיות רפואיות.

01:21:15:08 01:21:12:13
ילדיהם הראשונים של הוריי נפטרו,

01:21:22:03 01:21:15:23
ובעקבות זאת הם החליטו להיפרד
ממשפחותיהם ולעבור לכפר אחר.

01:21:25:20 01:21:22:10
אמי ילדה את אחותי הגדולה
ואותי כשהיינו בשוואדה.

01:21:27:21 01:21:26:10
לא רק זה,

01:21:32:10 01:21:28:10
אבי היה חקלאי ואיש חזק.

01:21:36:12 01:21:33:01

באותה תקופה היה מחסור
בקרקות ליהודים,

01:21:39:24 01:21:37:19

לא הייתה להם בעלות על קרקעות,

01:21:47:16 01:21:40:01

והם היו עובדים משניים
של בעלי הקרקעות,

01:21:51:15 01:21:48:12

ומתוך כך שלא היו מספיק קרקעות,

01:21:59:04 01:21:53:03

אבי חיפש מקום פורה שאף
אחד לא הכתיר כשלו,

01:22:03:03 01:21:59:22

אזור שומם שמי שדרך
עליו קודם, זכה בו.

01:22:05:01 01:22:03:14

הוא רצה לנצל את ההזדמנות

01:22:12:19 01:22:05:15

ולעבור למקום פורה יותר לצורך חרישה.

01:22:17:24 01:22:13:14

זאת הסיבה שבסביבות גיל עשר
עברנו למקום אחר עם הוריי.

01:22:22:12 01:22:18:21

רק איתך ועם אחותך?
-כולנו עברנו.

01:22:34:07 01:22:22:16

אני ואחותי שהיינו קטנים
וגם אחיי ומשפחותיהם.

01:22:36:13 01:22:34:12

מה הכוונה ל"שטח שלא שהכתירו אותו"?

01:22:47:22 01:22:37:00

זו חוויה שהייתה משותפת
לכל היהודים באתיופיה.

01:22:55:05 01:22:48:21

האתיופים היו אומרים עלינו שאנחנו "פלאשים",

01:23:00:09 01:22:55:15

זאת אומרת חסרי קרקע, נודדים,
ללא בית קבע.

01:23:09:01 01:23:00:12

היהודים אכן היו מפוזרים בכל העולם.

01:23:16:09 01:23:10:16

מכיוון שאמרו עלינו היהודים שאנחנו
חסרי קרקע וחסרי בית,

01:23:23:20 01:23:16:24

לא הותר לנו להיות בעלי קרקעות.

01:23:31:04 01:23:24:16

זאת משמעות המילה "פלאשה",
שכל אחד מגיע ממקום אחר,

01:23:41:17 01:23:32:00

וכך היו מכנים אותנו כולם, בכל
תחילת וסוף משפט.

01:23:49:03 01:23:42:11

באותה תקופה היינו צריכים
לפנות לבעלי קרקעות

01:23:53:10 01:23:49:19

עם הצעה כספית או לחרוש ולמכור
חצי מהיבול

01:23:55:21 01:23:53:17

כדי לקבל פיסת קרקע מהם.

01:24:04:21 01:23:57:03

ממי? מי היו בעלי הקרקעות?

-האוכלוסייה האתיופית הנוצרית.

01:24:07:10 01:24:05:00

השטחים היו בבעלותם?
- כן, כך הם נהגו לומר.

01:24:13:16 01:24:08:09

למרות שהתגוררנו שם הרבה
שנים, היינו אוכלוסייה משנית.

01:24:25:04 01:24:15:12

היו כאלה שרכשו מהנוצרים את השטחים,

01:24:31:01 01:24:25:09

בעיקר קרקעות לבתי קברות,
והשאר לצורך חרישה,

01:24:35:21 01:24:31:04

חלקן, כולל השאריות
של היבול עבור הבקר.

01:24:41:20 01:24:36:09

כדי לעגן את החלוקה השווה, הוא חתם על
חוזה וקיבל שטח בתמורה.

01:24:48:21 01:24:42:15

לכן, אבי פעל וחרש לבד, טיפל
וזרע בשטח,

01:24:54:13 01:24:49:08

ובסוף הוא היה צריך לחלוק
ולמכור חצי מהיבול.

01:24:58:04 01:24:55:01

דורות רבים התנהלו באופן
הזה במשך תקופה ארוכה.

01:25:05:21 01:24:59:00

כדי לא לסבך תהליכים, הוריי היו הולכים
מדי פעם לאזורים פוריים

01:25:15:09 01:25:06:12

שלא היו בהם הרבה אנשים ועל אף הקושי

שנבע מגשמים מרובים שירדו שם.

01:25:22:16 01:25:15:23
נדרש מאיתנו לעבוד את האדמה
כי לא היו שם חקלאים.

01:25:25:03 01:25:23:08
כל אחד בעצמו ולעצמו?

01:25:29:17 01:25:25:11
באזורים מסוימים, אנשים השתמשו
בשטח אדמה בתולי לצרכיהם,

01:25:38:12 01:25:30:06
והיה אפשרי לצאת מהסיטואציה בעייתית
על ידי מתן מתנה צנועה.

01:25:41:24 01:25:38:23
היו גם אזורים כאלה שהיבול צמח בהם.

01:25:49:05 01:25:42:11
כך התנהלנו במקום
האחרון בו גרנו.

01:26:02:11 01:25:52:17
האם משפחות עברו ממקום למקום
בגלל המחסור בקרקעות?

01:26:07:01 01:26:03:01
כן, הסיבה הראשונה והעיקרית
הייתה המחסור בקרקעות,

01:26:12:01 01:26:07:21
העובדה שלא הייתה אפשרות לחרוש
ולהתפרנס.

01:26:16:20 01:26:12:14
היהודים נהגו לארוג קצוות
צבעוניים ומקושטים לבגדים.

01:26:22:14 01:26:17:05
הנשים נהגו לעסוק במלאכות
יד והגברים באריגה.

01:26:25:07 01:26:23:04
הם היו אורגים שמיכות עבות
מכותנה, רצועות בד לגברים

01:26:26:14 01:26:25:10
ושמלות לפי הצורך.

01:26:38:08 01:26:28:08
הם עסקו גם בהכנת כלים שונים לחקלאות
כגון מחרשות ומקצרות.

01:26:40:06 01:26:38:22
הגברים היו עובדים גם בעבודות כאלה.

01:26:48:14 01:26:42:00
על מנת לעבוד בעבודות אלו, היה
עליהם ללכת למקומות אחרים.

01:26:56:10 01:26:49:00
כך הם היו מתפרנסים במשך דורות.

01:27:00:10 01:26:57:00
היהודים היו מוכרים ומוערכים מאוד בכל
הקשור לעבודות אריגה וקישוט.

01:27:02:09 01:27:01:02
כך היה.

01:27:12:03 01:27:04:14
לא היו ליהודים בתים בבעלותם עד
שקיבלו קרקעות?

01:27:14:03 01:27:12:06
מכיוון שנהגו לעבור ממקום למקום,

01:27:20:02 01:27:14:16
אבל אחרי שהם קיבלו שטחים, הם
נשארו באותו מקום למשך דורות?

01:27:27:04 01:27:21:13
קרקעות לחרישה ניתנו באופן זמני,

01:27:39:11 01:27:27:14
אבל שטחי מגורים וכפרים היו
מותרים לאכלוס בכל עת.

01:27:43:20 01:27:40:01
היו באזור בעלי הון שונים,

01:27:50:14 01:27:44:18
היו כאלה שקיבלו שטחים כמתנות
והיו כאלה שבעלותם הייתה קבועה.

01:27:53:15 01:27:50:20
אבל אם לא היו מספיק שדות חרישה,

01:27:59:06 01:27:53:24
אלה שרצו להשתמש בשטח נוסף
נאלצו לעזוב.

01:28:03:11 01:27:59:24
הנוצרים לא גירשו אותנו מהבתים,

01:28:05:22 01:28:04:02
אבל אם למשפחה כלשהי היה
חסר שטח לעיבוד,

01:28:08:12 01:28:06:14
לא הייתה להם ברירה אלא לעזוב.

01:28:13:01 01:28:08:16
אלה שהתפרנסו מעבודות יד לעומת זאת
היו יכולים לעשות זאת שם.

01:28:18:09 01:28:13:14
אם היו כמה בעלי מקצוע ביחד

01:28:28:08 01:28:20:00
ואחד מהם לא היה מצליח להתפרנס מספיק,
הוא היה נאלץ לעזוב למקום אחר.

01:28:34:15 01:28:29:07
היכן הייתם ישנים כשעברתם מכפר
אחד לאחר?

01:28:40:01 01:28:35:07

כמה ימים נמשכה הדרך
והיכן הייתם ישנים?

01:28:47:16 01:28:41:07

המעבר מכפר אחד לאחר לא היה בעייתי.

01:28:53:18 01:28:47:19

סיבה אחת לכך היא כי שהיו
מקומות לינה בדרך.

01:28:57:18 01:28:55:08

בנוסף, ייתכן והדרך ארכה יום אחד בלבד,

01:29:05:16 01:28:58:07

ואם הדרך הייתה ארוכה, הרי היהודים
היו מפוזרים בכל מקום

01:29:12:16 01:29:06:10

ומארחים באהבה וברצון
עז להכניס אורחים.

01:29:16:23 01:29:13:03

היו גם מקרים של סטייה מהמסלול
לצורך ביקור קרובי משפחה,

01:29:18:23 01:29:17:01

שלא לדבר על קושי המסלול עצמו.

01:29:25:00 01:29:19:03

מכיוון שהעוברים ידעו את מיקומן של
המשפחות, הייתה ערבות הדדית

01:29:34:05 01:29:25:09

ואחדות בתוך הקהילה, כך, לא נוצרה
בעיה ומשפחות היו יכולות לנדוד.

01:29:45:08 01:29:34:07

כשנהייתם עייפים או רעבים בדרך,
הייתם עוצרים במקומות לא מוכרים?

01:29:48:14 01:29:45:15

ובכן, הכוונה בדרך לשני סוגים.

01:29:52:17 01:29:49:02
הדרך הראשונה היא הדרך לישראל
שזה סיפור לכשעצמו.

01:29:58:04 01:29:53:09
עלינו על המטוס וסמכנו על אלוקים בלבד.

01:30:02:06 01:29:58:19
לא אספר על החיים אחרי שהגענו
ארצה, נחזור לחיים בכפר הולדתי

01:30:04:03 01:30:02:19
כי התכנית מאפשרת רק את זה.

01:30:08:18 01:30:05:00
בתקופה שגרנו שם הדרך לא היוותה בעיה.

01:30:13:23 01:30:09:03
אחת הסיבות הייתה שמשפחות
הכירו אחת את השנייה,

01:30:20:17 01:30:14:21
ולא משנה מי מקהילת ביתא ישראל
היה מגיע,

01:30:24:20 01:30:21:15
הוא תמיד התקבל באהבה ובכבוד רב.

01:30:27:21 01:30:25:10
הכנסת אורחים היא מצווה
מוכרת מימי אברהם אבינו,

01:30:30:08 01:30:28:06
ואף נהגו לכנות אורחים "אורחי אברהם".

01:30:36:15 01:30:30:19
היו מארחים ומקבלים
משפחות באופן מכובד.

01:30:39:20 01:30:37:05
לא הייתה לנו בעיה מבחינת הדרך.

01:30:41:05 01:30:40:11
לא סתם

01:30:45:10 01:30:41:17
אומרים ש"כל בית ישראל ערבים
זה לזה", גם שם זה היה נהוג.

01:30:51:06 01:30:47:19
אמנם לעתים לא הייתה קרבה משפחתית,
אך היותנו חלק מקהילת ביתא ישראל

01:30:57:12 01:30:51:24
הייתה מעבר למשפחתיות, והיו
מארחים ודואגים כפי המצופה.

01:31:00:03 01:30:57:21
קיימים בי געגועים עזים לחיים האלה.

01:31:03:04 01:31:00:21
זאת לא תקופה שתחזור, אבל
היא הייתה מאוד משמחת.

01:31:04:16 01:31:03:09
אז בסך הכל לא היו בעיות לינה.

01:31:09:22 01:31:06:18
אילו חפצים נהגו המשפחות
לקחת עמן למסעות?

01:31:15:08 01:31:10:12
מה היה הדבר הכי חשוב? האם הם היו
לוקחים את כל הציוד שהיה בבית

01:31:21:07 01:31:15:11
או שנהגו לקחת בגדים ואוכל
ולהשאיר חפצים מאחור?

01:31:26:11 01:31:22:19
למי שלא חווה את זה קשה להבין,
במיוחד בחיים המודרניים.

01:31:30:00 01:31:27:20
נשאנו את החפצים על

גבנו או על חמורים.

01:31:34:22 01:31:30:12

בחיים הנוכחיים קשה לקחת
את כל החפצים מהבית,

01:31:40:00 01:31:35:17

אבל באתיופיה זה היה קל מאוד.

01:31:45:08 01:31:40:15

לא עקרנו את הבית עצמו,

01:31:51:14 01:31:47:00

אבל לקחנו חפצים מתוך הבית,
כשאת חלקם השארנו.

01:31:55:22 01:31:52:10

ולגבי האוכל, עשינו חלוקה, חלק
מהדגנים השארנו שם

01:32:01:13 01:31:57:10

ואת הדגנים שלקחנו
זרענו במקום החדש.

01:32:10:15 01:32:03:08

היו חפצים שנלקחו על גבי חמורים
בהתאם למרחק ולאופן העזיבה.

01:32:14:06 01:32:11:02

ברוב המקומות שהמשפחות עברו
אליהם גרו קרובי משפחה.

01:32:16:00 01:32:14:15

ברוב הפעמים אנשים לא
עברו סתם כך למקום זר.

01:32:23:04 01:32:16:17

כשאחד היה מחליט לעבור למקום
בו גרים קרובי משפחתו,

01:32:26:13 01:32:23:08

היה נהוג לעשות הכנה מראש,
על ידי תצפית והכרת השטח,

01:32:30:22 01:32:27:05
ובנוסף הם היו בונים בית זמני,
אומנם לא גדול אבל מספיק.

01:32:35:10 01:32:31:14
קרובי המשפחה שגרה במקום אליו עברו
היו מסייעים בבנייה.

01:32:46:05 01:32:35:23
את החפצים הנחוצים נהגו להעמיס
על חמור, ואז להתחיל את המסע.

01:32:50:03 01:32:47:10
למרות שבשנים הראשונות
לא ניכר שפע,

01:32:56:09 01:32:50:08
עם הזמן הם התאקלמו, בנו
בית רחב יותר ומילאו אותו.

01:33:08:01 01:32:57:17
במקומות אליהם עברו הייתה
ערבות ואהבה הדדית,

01:33:10:05 01:33:08:11
ולכן החיים היו שמחים מאוד.

01:33:15:20 01:33:10:17
רוב הרכוש הועבר ממקום למקום
באמצעות חמורים

01:33:20:05 01:33:18:11
ועל עוד חיות ממשפחת הסוסים.

01:33:23:06 01:33:20:23
רק החפצים הועברו בעזרת חמור
או שגם אנשים רכבו עליהם?

01:33:29:20 01:33:23:10
תינוקות נישאו על גבי הוריהם,
והיו גם כאלה שרכבו על סוסים

01:33:35:02 01:33:30:10
כגון תשושים, אימהות, נשים
בהריון או זקני הקהילה.

01:33:42:13 01:33:36:00
מי שכן היה יכול, צעד ברגל.
כך התנהל המסע.

01:33:50:07 01:33:44:12
כשגרנו באתיופיה, מעבר
לאהבה ששררה,

01:33:55:02 01:33:51:06
היה גם כבוד הדדי בין
כל קהילת היהודים.

01:33:58:22 01:33:55:20
המנהיגים הרוחניים הגדירו גבולות
נוספים לקהילת היהודים.

01:34:07:13 01:33:59:17
למשל, הוחלט שאסור להתחתן עם
אדם שקרוב אליך עד שבע דורות.

01:34:13:01 01:34:08:06
לכן, אם היה קשר משפחתי של
עד שבע דורות בין שני אנשים,

01:34:17:00 01:34:13:13
היו מתייחסים אליהם כאל בני משפחה
קרובים, ואסור היה להם להינשא,

01:34:20:06 01:34:17:12
ואף החשיבו את כולם כאחים,
אחיות דודים או דודות.

01:34:26:20 01:34:20:22
חבל שהאהבה שהייתה באותה
תקופה לא חוזרת,

01:34:29:15 01:34:26:23
הייתה עזרה וערבות הדדית
רחבה בתוך הקהילה.

01:34:40:10 01:34:30:04
למה עברתם לדב-בהר? הרבה מבני
הקהילה היהודית עברו לשם?

01:34:50:00 01:34:42:14
הוריי עברו לאזור מדברי שם היו לנו
קרובי משפחה שעברו קודם.

01:34:56:23 01:34:50:17
אבי קיבל את ההחלטה וביצע איתם
הכנה מראש.

01:35:04:05 01:34:57:15
אחרי שהוא וידא שהמקום
מתאים לבעלי חיים וליבול,

01:35:11:06 01:35:06:12
הוא הצטרף לבני משפחתנו,
שעברו לשם קודם לכן.

01:35:19:07 01:35:12:01
היו משפחות נוספות מביתא ישראל
שעברו לגור לא הרחק מאיתנו,

01:35:31:10 01:35:20:01
גרנו במרחק של כמה קילומטרים
אחד מהשני.

01:35:35:01 01:35:31:21
כך המעבר של הוריי לאזור
"דב-בהר" התבצע.

01:35:40:22 01:35:36:01
כפי שציינתי קודם, אחד הקריטריונים
למעבר היה נוחות גידול בקר,

01:35:53:00 01:35:42:03
ורק לאחר שוודאו שהשטח
מתאים לעבודות עבורנו.

01:35:58:06 01:35:53:13
הסיבה העיקרית לעזיבתנו את

סמיין היא בריאותית,

01:36:09:21 01:35:58:13
אבל החלום שלהם היה להישאר שם
עד העלייה ארצה.

01:36:19:02 01:36:10:02
יש להוריי הרבה קרובי משפחה שנתרו
שם וכאלה שהספיקו לעלות.

01:36:22:05 01:36:19:17
זה סיפור המעבר של משפחתי לדב-בהר.

01:36:26:09 01:36:23:14
באילו חודשים נהגתם לעשות את המעברים?

01:36:30:24 01:36:26:13
עשיתם את המסע בשעות היום?
מתי התחלתם אותו?

01:36:36:21 01:36:31:21
המסע התקיים במהלך היום

01:36:44:12 01:36:37:20
ובחודשים שהיו נוחים לחרישה,
כדי שלא ניקלע לגשמים סוערים

01:36:46:13 01:36:44:17
ושיתאפשר ללכת לשם.

01:36:52:02 01:36:48:10
משמע, בעונת הקיץ היה יותר נוח להתארגן.

01:37:01:06 01:36:52:22
במקרים מסוימים שאנשים
לא נתקלו במחסומים,

01:37:06:22 01:37:03:05
הם היו נערכים ומארגנים מראש את
מקום מגוריהם החדש.

01:37:09:22 01:37:07:11
הם היו מחשבים את שטחי

החרישה שלהם בהתאם,

01:37:14:07 01:37:10:12
ובקיץ מעתיקים את מקום מגוריהם.

01:37:22:12 01:37:19:04
מי לרוב היה מוביל את המסע?

01:37:30:04 01:37:23:02
הצעירים היו עלולים
לא להכיר את המקום,

01:37:36:15 01:37:30:15
ולכן האח הגדול במשפחה או הדוד.
המובילים היו גברים.

01:37:42:23 01:37:37:06
הבוגרים במשפחה הובילו, נתנו
הוראות וקיבלו החלטות,

01:37:47:04 01:37:43:10
בין אם האחים, ההורים או הדודים.

01:37:51:05 01:37:47:20
כך נעשה מסע המעבר שלנו.

01:37:59:23 01:37:53:17
היית ילד בן שש באותה תקופה,
איך העברת את הדרך?

01:38:07:18 01:38:00:18
זכור לי שלרוב הלכתי ברגל, הייתי באזור
אחר וזה טבוע אצלי כזיכרון ילדות.

01:38:14:01 01:38:07:23
זכור לי שהלכתי דרך ארוכה.

01:38:19:12 01:38:15:08
זה זיכרון ילדות ולא איך שאני
זוכר את דברים היום.

01:38:21:06 01:38:19:24
זאת הייתה הפעם הראשונה

שהלכתי מרחקים,

01:38:28:08 01:38:22:11
והדרך הייתה תלולה מאוד.

01:38:36:02 01:38:29:06
במעבר הראשון שלנו, הלכנו לאורך
צוק בשם "למאלמו" שהיו בו

01:38:38:23 01:38:37:00
שטחי חול.

01:38:45:04 01:38:39:19
עברנו לאורך הצוק עם
חמורים ועדר שוורים.

01:38:50:05 01:38:46:14
המקום היה מלא בקופים ובחיות פרא,

01:38:54:18 01:38:51:18
והיה שם גם מפל מים גדול.

01:39:02:00 01:38:57:11
מעבר לזה, היה שם כביש צר לרכבים.

01:39:09:19 01:39:03:01
כשאני, אחיי והוריי היינו במסלול יחד
החמורים והחפצים שעליהם,

01:39:17:05 01:39:11:08
ראיתי רכב בפעם הראשונה,
והזיכרון שלי מזה הוא פחד,

01:39:20:12 01:39:18:00
מכיוון שמעולם לא ראיתי רכב
לפני כן, והרעש ממנו היה חזק.

01:39:25:23 01:39:21:09
עברנו את הדרך לאורך הצוקים וזה
הדבר שהיה נראה מעלינו ומתחתינו.

01:39:32:06 01:39:26:17
כשהולכים בדרך כזו בפעם הראשונה

כילד זו חוויה מבהילה,

01:39:41:01 01:39:33:00
זזה זיכרון שליווה אותי לאורך שנים.

01:39:47:09 01:39:43:10
עבר משם רכב פרטי או אוטובוס?

01:39:59:08 01:39:52:20
אני זוכר שעברה שם משאית,
ולכן זה גרם לי לבהלה.

01:40:06:14 01:40:01:11
זהו זיכרון ילדות,

01:40:09:14 01:40:07:12
אבל עברתי את הדרך כולה בהליכה.

01:40:20:04 01:40:13:04
אחרי שגדלתי, הבנתי שהדרך לא
כל כך ארוכה, ולמעשה קצרה.

01:40:27:11 01:40:20:21
הבנתי שהמסלול למקום החדש
יכול להימשך חצי יום.

01:40:39:03 01:40:29:07
איך העברתם את כל החיות שהיו
ברשותכם כגון פרות וכבשים?

01:40:42:12 01:40:39:06
הם היו איתכם במסע?
- כן, העברנו אותם תוך כדי הכוונה.

01:40:45:13 01:40:42:15
את כולם?
- כן, את אלה שנועדו למכירה, מכרו,

01:40:51:19 01:40:46:07
ואת החיות שהם רצו להמשיך
בגידולם לקחו עמם,

01:40:53:14 01:40:51:21

ועברו איתם את המסלול.

01:40:55:17 01:40:54:00
חשוב לציין שלא רק המשפחה שלי,

01:41:00:05 01:40:55:20
אלא כלל הקהילה, עשתה
את המעבר בהליכה.

01:41:04:07 01:41:01:02
אהבת את האזור שנקרא דב-בהר?

01:41:06:10 01:41:05:01
את דב-בהר?
כן.

01:41:10:04 01:41:08:24
ובכן,

01:41:17:18 01:41:13:02
קשה לומר שאהבתי את המקום
כי היה מאוד קשה לחיות שם.

01:41:25:03 01:41:18:08
מי שלא היה חקלאי חזק, זה
לא היה המקום בשבילו.

01:41:30:08 01:41:25:18
ירד שם הרבה גשם, היו
שם הרבה עשבים שוטים

01:41:39:23 01:41:33:14
וגם הרבה תולעים שהרסו את התנובה.

01:41:43:21 01:41:40:16
ללא השגחה על השטח ביום ובלילה,
קשה היה להפיק יבול.

01:41:48:01 01:41:45:04
העבודה שם דרשה חקלאים חזקים מאוד.

01:41:52:05 01:41:48:19
אני זוכר שזו הייתה הבעייתיות במקום.

01:42:00:15 01:41:53:03
הייתי צעיר ולכן קשה לי לומר
שאהבתי את המקום.

01:42:07:20 01:42:02:20
היו מפלים אתכם על רקע דת?

01:42:11:05 01:42:08:11
מבחינת הדת?
- כן. דיכאו אתכם?

01:42:15:09 01:42:12:07
זה נחלק לשלבים.

01:42:20:14 01:42:15:11
אני קודם אומר שידעו בוודאות על
היותנו יהודים.

01:42:25:17 01:42:21:19
יהודים מקהילת ביתא ישראל
לא חיו בין קהילות אחרות.

01:42:32:07 01:42:27:00
הם הקיפו את שטחיהם כדי שלא יהיה
להם מגע עם קהילות חיצוניות.

01:42:36:07 01:42:33:01
לפי הסיפורים שקראתי וממה
שלמדתי מהוריי,

01:42:42:06 01:42:37:09
סבה של אמי היה מנהיג
רוחני מכובד מאוד.

01:42:44:01 01:42:42:16
שמו היה גפטה מקונן.

01:42:50:15 01:42:44:18
בהמשך לסיפור שסיפרתי קודם,
הייתה לו אמונה גדולה.

01:42:57:16 01:42:51:09

אמנם היו לו ילדים, אבל אורח החיים שלו היה כשל נזיר.

01:43:04:14 01:42:58:15
בהחלט קשה לומר שהוא היה נזיר מכיוון שהיו לו ילדים,

01:43:09:24 01:43:05:09
אך התנהלותו הייתה כשל אדם ששומר על בתוליו.

01:43:14:04 01:43:10:04
ביתו היה מוקף ואף אחד לא היה בא במגע איתו מלבד ילדיו.

01:43:18:10 01:43:15:00
הוא למד תורה והתפלל תמיד,

01:43:23:19 01:43:19:20
והיה נביא שחזה אירועים שחווינו בעבר,

01:43:26:20 01:43:24:21
וגם דברים שהתרחשו באותו תקופה.

01:43:29:09 01:43:27:04
הוא צפה את כל האירועים שיתרחשו בעתיד,

01:43:35:05 01:43:30:03
ומספרים שזה לא היה מדברים שקרא, אלא פשוט היה מספר לנו עליהם בעל פה.

01:43:39:16 01:43:35:24
היו אנשים שחשבו שהוא לא שפוי,

01:43:44:04 01:43:39:18
וילדיו פנו אליו ואמרו "אנשים אומרים שאתה מדבר הרבה

01:43:48:06 01:43:44:09
ושאיבדת את שפיותך, למה אתה לא מפסיק?"

01:43:52:13 01:43:49:01
והוא ענה להם "ילדיי, אני אוהב את
השקט והייתי בוחר בו,

01:44:00:01 01:43:52:15
אבל אלוקים מכריח אותי לדבר.
עליי לפעול לפי הוראותיו

01:44:02:23 01:44:00:14
ולא לחזור בי, כי אני לא
יכול לשאת את העונש".

01:44:08:05 01:44:03:11
הוא היה מתנבא הרבה, והסיבות
לכך יכולות להיות

01:44:12:05 01:44:09:06
האמונה האדוקה בספר התורה,
אורח החיים הקדוש

01:44:21:22 01:44:12:07
וצייתנותו לאלוקים. כך הוא היה
מנבא ניסים.

01:44:26:04 01:44:22:19
אמנם לא ברמה של גפטה מקונן.

01:44:30:15 01:44:26:07
בכל האזורים חיו מנהיגים רוחניים.

01:44:36:11 01:44:31:00
היו באתיופיה מנהיגים קדושים
שהייתה להם אמונה אדוקה.

01:44:40:00 01:44:37:14
קהילת ביתא ישראל לא חיה בסתר.

01:44:43:09 01:44:40:20
הם נמנעו מלהיכנס לתוך העיר,

01:44:46:15 01:44:44:24
והעדיפו לא להתקרב לשלטון.

01:44:56:06 01:44:48:05
הם היו עצמאיים ומרוחקים מהעיר.

01:45:03:07 01:44:56:19
לא הסתרנו את יהדותנו, היא הייתה
חשופה כשחיינו באתיופיה.

01:45:14:00 01:45:04:23
בן כמה היית כשהשלטון היילה סלאסי
התחלף בשל מנגיסטו היילה מריאם?

01:45:26:24 01:45:15:12
מה אתה זוכר מאותה תקופה?
-התחתנתי בתקופה הזאת

01:45:31:03 01:45:27:23
והתחלתי את חיי הנישואים שלי.

01:45:53:16 01:45:39:08
התחלתי ללמוד, חזרתי לחקלאות
ואז שוב חזרתי ללימודים

01:46:04:01 01:45:57:23
מטרתי הייתה לעבור למקום
בו יכולתי ללמוד.

01:46:08:23 01:46:05:03
באותה תקופה הוריי מימשו את רצוני.

01:46:14:13 01:46:10:03
הם החליטו לחתן אותי בגיל צעיר.

01:46:21:15 01:46:16:20
באיזה גיל?
-התחתנתי בגיל שבע-עשרה.

01:46:29:12 01:46:23:12
לפי הספירה האתיופית
זו הייתה שנת 1965,

01:46:36:21 01:46:31:02
שנת כהונתו האחרונה של
הקיסר היילה סלאסי.

01:46:45:13 01:46:38:23
התחתנו בחודש ינואר, ובסביבות
חודש יוני התחלף השלטון.

01:46:51:18 01:46:46:02
ב-2 בספטמבר שנת 1966
היילה סלאסי הורד מכסאו,

01:46:57:09 01:46:52:03
והממשלה הצבאית הזמנית
עלתה לשלטון.

01:47:04:17 01:46:58:22
איזה שינוי אתה זוכר
מחילוף השלטון?

01:47:10:14 01:47:05:17
איזה שינוי מרכזי ניכר באזור
המגורים שלכם?

01:47:21:17 01:47:11:19
ובכן, באזור כפר מגורינו
לא התפרסמו ידיעות,

01:47:24:06 01:47:21:20
לא היו דרכי תקשורת
כגון טלפונים ורדיו.

01:47:28:16 01:47:24:22
מלבד המידע שאנשים היו
מביאים כשהיו בשוק,

01:47:29:23 01:47:28:18
לא היה מקור מידע נוסף.

01:47:34:10 01:47:30:05
בתוך העיר הייתה מהומה גדולה,

01:47:41:06 01:47:35:03
באותה תקופה תלמידים וחיילים
היו מרביצים אחד לשני.

01:47:47:23 01:47:41:20
בשנה הראשונה כוח אכיפת סדר

01:47:52:22 01:47:49:20
לא הצליח להשתלט ולהרחיב את כוחו.

01:47:59:10 01:47:53:12
הצעירים שחיו בעיר התגייסו במהרה.

01:48:05:05 01:48:01:19
אלה היו השמועות לפני חילוף השלטון.

01:48:10:04 01:48:06:03
לא רק המאבק של התלמידים הוביל לשינוי,

01:48:27:02 01:48:10:20
גם לצבא ההגנה היו רצונות
להשתלט על המנהיגות.

01:48:35:16 01:48:27:16
שמענו על השתלטות הממשלה הצבאית
הזמנית מחדשות שהגיעו רחוק מהכפר.

01:48:43:04 01:48:36:10
היילה סלאסי נחשב למנהיג
דגול ודואג כאבא לכל אזרח,

01:48:48:00 01:48:43:22
הוא נחשב לאבא של כולם באתיופיה.

01:48:59:12 01:48:49:09
הייתה בהלה והרבה מהומות כשהודיעו
על ירידתו מהשלטון.

01:49:04:04 01:49:00:00
למה הכוונה?
-היו הרבה מהומות ובהלה,

01:49:10:20 01:49:04:14
אך לא הייתה ברירה, לאט
לאט התרגלנו לשינוי

01:49:14:01 01:49:11:07

והממשלה הצבאית הזמנית השתלטה.

01:49:17:06 01:49:15:16
זה לא היה קל,

01:49:24:03 01:49:17:22
זאת לא הייתה תקופה עם
ממשלה יציבה ועצמאית.

01:49:32:06 01:49:24:14
הרבה סודות נעלמו והלחץ
גבר כשהם השתלטו.

01:49:42:16 01:49:34:14
ניתן לומר שהשינוי נהיה בעייתי
ככל שהשנים עברו.

01:49:49:09 01:49:44:12
ראיתם חיילים בתוך הכפר
באותה תקופה?

01:50:00:17 01:49:50:07
בהתחלה, צבא ההגנה נכנס לכל
כפר ולא הייתה לחימה,

01:50:13:07 01:50:01:14
אבל כשהמורדים המזמרים יצאו לרחובות,
כמעט כל צבא ההגנה התגייס.

01:50:19:12 01:50:14:24
החורשים התגייסו אם מרצון ואם מכפייה.

01:50:24:24 01:50:20:04
הייתה שפיכות דמים ואבדות קשות בנפש.

01:50:32:16 01:50:25:15
את שומרי הסדר שמרדו, ורובם היו צעירים,

01:50:42:02 01:50:33:09
לקחו מהוריהם והרגו אותם בחצר,
מול עיניהם.

01:50:52:16 01:50:42:17

צעירים רבים קיפחו את חייהם
ללא הצדקה.

01:50:57:10 01:50:53:20
כך התנהלה החונטה הצבאית
האתיופית.

01:51:10:05 01:50:58:06
התחתנת כשהשלטון התחלף ולא היו
לך ילדים עדיין, מה אתה זוכר?

01:51:13:21 01:51:11:01
איך הרגשת באותה העת?

01:51:19:04 01:51:14:03
חששת שייקחו אותך או שיחדרו לכפר שלך?

01:51:27:06 01:51:19:11
כן, ובמקרה אחי הגדול התגייס לצבא ההגנה.

01:51:35:01 01:51:30:19
כדי לגייס צעירים נוספים לצבא,
התקיימה ועדת חקלאים

01:51:41:14 01:51:35:10
ונבחרו נציגי שלטון מכל אזור.

01:51:53:11 01:51:43:05
הצוות היה אחראי על חלוקה לקבוצות ועל
מינוי שופטים ויושב ראש ועדה.

01:51:59:00 01:51:53:13
כך גויסו בכפייה צעירים מאזורים,
שאותם נציגים הכירו.

01:52:05:24 01:52:00:03
כיוון שאחי הגדול כבר התגייס ואני
הייתי בן הזקונים,

01:52:10:04 01:52:07:04
הם החליטו שאני צריך
להישאר ולעזור להוריי.

01:52:17:01 01:52:10:21
אבל הם רצו לחטוף את האחיינים
שלי ולגייס אותם.

01:52:22:17 01:52:17:16
בי לא היה פחד אלא רצון
להיכנס לעיר וללמוד,

01:52:28:21 01:52:23:20
כי תמיד חשבתי שאסיים את לימודיי.

01:52:39:16 01:52:29:11
המטרה השנייה שלי אחרי בעלות על
רכוש, הקמת משפחה

01:52:46:05 01:52:40:08
עם מספיק כסף ומעבר לעיר,
הייתה להמשיך את לימודיי.

01:52:49:18 01:52:47:08
תכף נתחיל לשוחח על העיר.

01:52:57:00 01:52:50:17
נחקקו חוקים חדשים כשהשלטון התחלף,

01:53:01:23 01:52:57:15
למשל בהקשר ליהודים, לתושבי
הכפרים או למקום מגוריכם?

01:53:09:12 01:53:03:19
באופן כללי, היהודים והנזקקים,

01:53:17:04 01:53:12:15
ניתן לומר ש"דרג" שירת אותם לטובה.

01:53:21:02 01:53:18:06
בעיר, בעלי הבתים מיותרים

01:53:22:12 01:53:21:08
הם היו צריכים להתנהל
כאילו לא קרה להם.

01:53:26:00 01:53:24:15

השטחים ניתנו לחורשים,

01:53:29:17 01:53:26:16

ולא לאלה שכינו את עצמם
מוכתרים, בעלי קרקעות.

01:53:49:04 01:53:32:18

מזקקים היו יכולים להנהיג ולקבל
החלטות בוועדות.

01:53:56:23 01:53:49:23

לכן, עבור האוכלוסייה הנזקקת
שהיהודים גם נמנו בה

01:54:00:10 01:53:57:14

זאת הייתה תקופה שהחוק היה נוח להם,

01:54:04:01 01:54:01:23

וזו התקבל בברכה מבחינתם,

01:54:18:09 01:54:10:00

וזאת למרות שלא חוקקו חוקים
טובים במיוחד עבור היהודים.

01:54:21:20 01:54:18:22

החוקים החדשים שירתו
אתכם בצורה טובה

01:54:25:15 01:54:21:22

בכל הקשור לשטחים וללימודים?
- נכון.

01:54:29:20 01:54:26:03

חוקי השלטון כללו התייחסות ללימודים.

01:54:33:03 01:54:30:18

הם חוקקו חוק שחייב את כולם
לעבור לימודים בסיסיים.

01:54:39:00 01:54:33:24

היו עונות שהשלטון גייס
תלמידי כיתות י"א ו י"ב.

01:54:49:08 01:54:40:14
בחודש יולי שנת 1967
ניתנו שטחים לחורשים,

01:54:58:19 01:54:52:05
והבתים המיותרים בעיר
נלקחו על ידי השלטון.

01:55:08:22 01:54:59:07
הוחלט שהחינוך יתפרש ויגיע
לכולם, דבר גדול לעם האתיופי.

01:55:12:18 01:55:11:01
השכלה גבוהה הוא דבר מבורך,

01:55:21:17 01:55:13:08
וכפי שציינתי קודם, לפשוטי העם לא
ניתנה הזכות להיות בעלי קרקעות,

01:55:30:02 01:55:22:07
ואותם בעלי הון שניצלו את פשוטי העם

01:55:36:06 01:55:31:05
הושפלו על ידי השלטון ומורלם רוסק.

01:55:38:22 01:55:36:20
זאת הייתה תקופה שמחה
עבור האנשים הפשוטים.

01:55:43:11 01:55:39:19
מכיוון שהיינו כפופים לשלטון הזה,

01:55:53:17 01:55:44:07
ניכר שינוי משמעותי במעמד
האוכלוסייה שלנו.

01:56:02:20 01:55:54:10
היו מקרים כאלה שניתן לומר
שהיו שינויים טובים.

01:56:17:06 01:56:03:17
כעת נעבור לנושא העיר. באיזה
גיל הבדלת בין העיר לכפר?

01:56:22:23 01:56:17:23
כולם היו מודעים לשוני בין העיר לכפר.

01:56:27:00 01:56:23:18
בן כמה היית כשהבנת את ההבדל?

01:56:32:22 01:56:28:06
הדבר הראשון שזכור לי בהקשר לעיר

01:56:39:23 01:56:33:21
הוא המרחק הגדול של כשעתיים הליכה
מ"דב- בהר" ללימודים.

01:56:45:20 01:56:40:22
הלימודים התקיימו בעיר,
והחל מהיום הראשון

01:56:51:10 01:56:46:11
שמתי לב ללבוש ולסגנון הדיבור
השונה שלהם.

01:57:00:05 01:56:52:00
כשבגרתי הבנתי שאלה
החיים שאני רוצה,

01:57:10:11 01:57:02:04
וגם כשלא הצלחתי בפעם הראשונה,
זה הדבר שדחף אותי להצליח,

01:57:18:12 01:57:11:04
שילוב של החשיפה לתרבות העירונית
יחד עם הלימודים.

01:57:24:14 01:57:19:00
למרות שכולם הכירו בשוני בין העיר והכפר, קהילת
ביתא ישראל לא תמכה בכניסה לעיר.

01:57:28:11 01:57:24:21
וזאת מכיוון שהחיים בעיר
התאפיינו בערבוב ובשיפור תנאים,

01:57:37:13 01:57:29:04

ואף היו יהודים שהמירו את דתם,
התחתנו עם נוצרים ונותרו שם.

01:57:40:05 01:57:37:16
זה קרה בהדרגתיות וליחידים,
מעט אנשים,

01:57:42:01 01:57:40:14
ומכיוון שהיהודים לא רצו בזה,

01:57:49:23 01:57:42:11
הם פעלו כדי שילדיהם
יגורו ויישארו בכפר.

01:57:53:23 01:57:50:00
מהסיבה הזאת, הוריי אפשרו לי
טעימה מחיי הלימודים בעיר,

01:57:57:08 01:57:54:00
אך השיבו אותי לכפר
וחיתנו אותי שם.

01:58:03:14 01:57:57:12
למה אהבת את העיר? מה מצאת בה?

01:58:11:07 01:58:04:17
מהם הדברים שאהבת וגרמו לך
להחליט שאתה רוצה לגור בה?

01:58:17:19 01:58:13:16
ובכן, החיים בעיר היו מודרניים

01:58:26:06 01:58:18:20
מבחינת הלבוש, הדיבור, המאכלים,
הטיפול רפואי וגידול הילדים.

01:58:32:19 01:58:28:20
היה הבדל גדול בין חיי
הכפר לחיי העיר,

01:58:39:22 01:58:33:24
ולכן היו מצבים ששאלת את עצמך
למה בכלל לגור בכפר.

01:58:43:08 01:58:40:20
גם אם לכולם הייתה התשוקה הזאת,

01:58:45:08 01:58:43:12
עניין האמונה היה מנע מהם לפעול.

01:58:49:04 01:58:45:20
לכן, יהודים היו בוחרים
ברמת חיים נמוכה.

01:58:56:01 01:58:49:15
בגלל שהיה לי רעב ללימודים, הפרתי
את הנחיותיהם של הוריי

01:59:04:23 01:58:56:13
והחלטתי לעבור לעיר מהסיבות שציינתי.

01:59:10:12 01:59:05:14
מעבר לכך, לא רציתי שילדיי יגורו
בכפר ולא ירכשו השכלה.

01:59:13:17 01:59:11:08
בכל מקרה, הסיבה לא הייתה
הרצון להמיר את דתי.

01:59:15:01 01:59:13:24
האמונה שלי נשארה כפי שהייתה,

01:59:23:05 01:59:15:22
הכל התחיל במטרה לחיות
חיים משופרים.

01:59:35:03 01:59:27:11
משפחתך הבינה את הרצון שלך או
שהיא לא קיבלו את זה?

01:59:43:24 01:59:35:13
כשהחלטתי לעבור, משפחתי לא הייתה יכולה
למנוע את זה ממני כי הייתי עצמאי.

01:59:48:18 01:59:45:13
הם לא ידעו מה המטרה האמיתית שלי

עד שציינתי בפניהם שאני עוזב.

01:59:54:04 01:59:49:17
כשהייתי בעולם החקלאות
וגידלתי יבול,

02:00:03:14 01:59:55:19
אספתי את רכושי ובניתי
בית צמוד לבית אבי.

02:00:10:15 02:00:03:18
אחרי שאחיי, אחותי, הוריי ואני
בנינו בתים והתיישבנו בהם,

02:00:12:20 02:00:11:05
זה סימל את היותנו עצמאיים.

02:00:18:14 02:00:13:15
זו הייתה המטרה שלי.

02:00:24:19 02:00:21:05
שמרתי את המחשבות שלי לעצמי
למשך תקופה ארוכה,

02:00:26:14 02:00:24:22
ולבסוף תכננתי הכל ויצאתי.

02:00:34:07 02:00:28:05
דבר אחד שדחף אותי היה
שבזמן שהייתי בכפר

02:00:47:07 02:00:36:16
נדרש מאיתנו להיות חקלאים
חזקים ולהתאמץ פיזית.

02:00:59:10 02:00:48:03
כשהייתי צעיר ראיתי שהיו בשטחים
צבועי יום וצבועי לילה,

02:01:05:14 02:00:59:24
וכדי להימנע מהיתקלות בהם מעבר לשעות
העבודה, הייתי מעביר לילות בשדות היבול.

02:01:08:01 02:01:06:08
לכן,

02:01:16:09 02:01:09:18
למדתי את ההתנהגות ואת התנועות
של החיות בטבע.

02:01:22:00 02:01:18:13
העברנו את רוב זמננו ביער,

02:01:26:00 02:01:22:23
והיו מקרים שהחיות איימו
עלינו ונאלצנו להרוג אותם.

02:01:34:01 02:01:27:11
היו מקרים בהם נמרים הלכו
לצדנו כשעלינו על הרים.

02:01:44:10 02:01:34:18
היו גם קופים שלא הזיקו לנו
ועברנו איתם תלאות בהרים.

02:01:48:19 02:01:45:01
היו זמנים שזיהינו את רצונות
הקופים לפי הצלילים שהשמיעו.

02:01:54:12 02:01:50:21
ידענו במה ניתקל כששמענו
את הציפורים מצייצות,

02:01:58:07 02:01:55:00
והיו זמנים שלמדנו על הסודות
שלהם כשגדלנו שם.

02:02:07:09 02:02:03:20
לא רציתי שילדיי ימשיכו
בעקבותיי ויחיו חיים כאלה.

02:02:13:06 02:02:07:23
אחרי טעימה מהלימודים, הבנתי שהייתה
אפשרות לחיים טובים יותר,

02:02:20:08 02:02:14:03

והחלטתי לעבור לעיר כדי לאפשר
לילדיי זאת.

02:02:24:21 02:02:20:24
הייתה בי תשוקה ואמונה, וסך אלה
וגורמים נוספים

02:02:27:05 02:02:25:10
דחפו אותי לעבור לגור לעיר.

02:02:40:23 02:02:28:20
איך התגוננתם מפני נמרים או חיות
אחרות כשיצאתם לרעיית צאן?

02:02:44:04 02:02:41:12
בעיקרון לא הייתה אפשרות
להתגונן מפניהם.

02:02:53:13 02:02:45:18
אלוקים שמר עלינו, וכן התרחקנו
מהמקומות המסוכנים.

02:03:02:04 02:02:54:09
הטורפים לרוב לא נמצאו
במקומות בהם היו אנשים,

02:03:07:00 02:03:02:23
ואם חיית טרף נראתה, היו לנו
שלושה או ארבעה ימי מנוחה,

02:03:10:01 02:03:07:07
כי הקופים היו נטרפים על
ידי החיות הטורפות.

02:03:14:18 02:03:10:19
מכיוון שלמדנו והתרגלנו
לכולם, כשראינו אותם

02:03:18:14 02:03:15:03
פעלנו ללא פחד או בהלה,
נמנענו מזריקת אבנים

02:03:24:23 02:03:18:24

ולמדנו איך לתפקד במצבים
מסוימים מהורינו.

02:03:29:01 02:03:25:02
לא אשכח מקרה שארע בזמן
רעיית הצאן עם אבי.

02:03:34:01 02:03:29:11
היו לי שני כלבים חזקים
ואבי היה חמוש בנשק,

02:03:37:12 02:03:35:15
כשחיית הטרף הגיעה לכיוונינו בלילה.

02:03:38:17 02:03:37:15
נמר?
-כן.

02:03:43:21 02:03:39:12
אני נרדמתי ולא שמת לי לב אליו.

02:03:47:24 02:03:44:23
הוא לא היה רחוק מאיתנו
והכלבים ארבו לו.

02:03:56:04 02:03:49:03
אבי שם לב ואחז בנשקו, הוא לא
היה יכול ללכת כי היה חשוך,

02:04:03:01 02:03:56:19
אבל הכלבים נאבקו בו הרבה זמן,

02:04:12:09 02:04:03:14
ולבסוף הוא עזב מבלי שפגע בנו
ובכלבים ומבלי שהכלבים יפגעו בו.

02:04:17:16 02:04:12:24
הייתי ילד באותה תקופה וכששמעתי
על זה הפחד שלי גבר,

02:04:20:08 02:04:17:19
ורק קיוויתי שהלילה יחלוף.

02:04:25:04 02:04:20:23
מאוד נלחצתי לגבי שהייה של
לילה נוסף שם.

02:04:27:03 02:04:25:07
נתקלנו גם במקרים כאלה.

02:04:32:14 02:04:27:22
גדלנו תוך כדי הרבה התמודדויות מסוג
זה. אפשר להגיד שהיה מסוכן.

02:04:37:20 02:04:33:23
כשעברת לעיר היית נשוי.
-נכון.

02:04:39:14 02:04:38:12
עברת עם בני משפחתך?

02:04:52:19 02:04:40:23
כן, עברתי כשהיו לי שני ילדים בשנת 1969,
לפי הספירה אתיופית.

02:05:00:11 02:04:53:13
רק מכיוון שרכשתי רכוש, בניתי
בית והיו לי ילדים, בן ובת,

02:05:02:07 02:05:01:08
יכולתי לעבור לגור בעיר.

02:05:05:20 02:05:02:12
כדי לממש את מטרתי, לא
הייתה לי ברירה אחרת,

02:05:09:04 02:05:06:01
ולאחר שחסכתי מספיק כסף
עליתי על מסלול העסקים.

02:05:15:11 02:05:09:13
בגלל שהיה לי מספיק כסף ובגלל שגיס
עבר לעיר לפנינו,

02:05:21:04 02:05:16:08
האמנתי שהוא יעזור לי,

והוא אכן סייע לי.

02:05:26:03 02:05:22:08
אחרי שהתייעצתי ונכנסתי לעולם
העסקים,

02:05:32:03 02:05:27:06
עבדתי, חינכתי את ילדיי
ורכשתי ידע מקסימלי.

02:05:35:18 02:05:32:05
זאת הייתה התשוקה
שלי וזה יצא לפועל.

02:05:45:12 02:05:36:16
במה עסקת בעיר?
-הוצאתי אישור לביצוע עסקים, ועסקתי בזה.

02:05:51:15 02:05:46:07
מכירת ציוד לחקלאות, ציוד ביתי
ומגוון מוצרים שימושיים.

02:05:54:12 02:05:51:22
הייתי קונה סחורה ומוכר.

02:05:59:18 02:05:55:10
התחלתי כעובד משנה, ולאחר
מכן נהייתי עצמאי.

02:06:04:11 02:05:59:20
בניתי בית, פתחתי חנות וכך התפרנסתי.

02:06:08:20 02:06:04:24
בלילות הייתי לומד, ואת הימים
הייתי מעביר בחנות.

02:06:12:13 02:06:09:11
בצורה כזאת התחלתי את חיי
המשופרים.

02:06:19:18 02:06:12:19
באתיופיה לא היה נהוג לקחת
הלוואות ולעבוד כמו בארץ,

02:06:30:05 02:06:19:21
ולא היה מעין רואה חשבון שעדכן
על נקודות חוזקה וחולשה.

02:06:37:10 02:06:31:04
הדברים הראשוניים שנדרשו מאיש עסקים הוא
רצון, יכולת התמדה ובשלות.

02:06:40:10 02:06:38:00
לא התחלנו לעבוד אחרי הלימודים
כמקובל בארץ,

02:06:49:01 02:06:41:00
התחלתי לעבוד מתוך רצון ומצפייה
באחרים שניסו, טעו והתגברו.

02:06:53:10 02:06:49:13
ניתן לומר שזו הייתה התנהלות טובה.

02:07:01:15 02:06:55:08
גיסך היה כמוך?

02:07:07:24 02:07:01:19
כן, בעיר בה גרנו, "דברק"
שבמחוז "ווגרה",

02:07:17:07 02:07:09:09
התגוררו הרבה מקהילת ביתא
ישראל, כך גם הכירו אותנו.

02:07:18:18 02:07:17:12
הם עברו לשם לפני.

02:07:25:12 02:07:19:06
הערצתי את הכוח שלהם
ונשמעתי להמלצותיהם.

02:07:31:15 02:07:26:02
גיסי התחיל כחקלאי כמוני

02:07:37:05 02:07:32:07
אבל בגלל שהוא החליט

לחיות בעיר כמוני,

02:07:41:12 02:07:37:19

הוא התחיל את העסק
שלו עוד כשהיה בכפר.

02:07:46:08 02:07:41:23

אחרי שהוא צבר ניסיון, הוא עבר
לעיר ובנה בית.

02:07:54:09 02:07:47:18

היו לנו עוד הרבה חברים שפעלו
בצורה כזאת, וכך גם אני.

02:08:04:12 02:07:55:12

בשנת 1979 התחלת לעבוד בארגון "אורט",
מה היה הארגון באותה תקופה?

02:08:10:24 02:08:04:20

לא עבדתי שם כשכיר, אבל בגלל
שהמקום בו גרתי היה נוח,

02:08:20:05 02:08:11:18

הכרתי את מקומם של היהודים ובאילו
מקומות היה ניתן להיפגש,

02:08:23:18 02:08:20:12

כי נדרש להעביר הודעות מדי פעם.

02:08:29:09 02:08:24:13

אנחנו, תושבי העיר, עבדנו בארגון אורט

02:08:34:01 02:08:29:18

ושימשנו כגשר חשוב למשפחותינו
שגרו בכפר.

02:08:36:14 02:08:34:16

למרות שזאת הייתה תקופה קשה,

02:08:43:19 02:08:37:09

היכולת שלנו להעביר הודעות,
מתנות וידע,

02:08:46:06 02:08:44:10
הייתה טובה ושימושית.

02:08:52:23 02:08:47:18
לחלק מתושבי העיר היו הרבה
הודעות חשובות להעביר.

02:09:01:05 02:08:53:24
באותה תקופה, כשאורט פעל
בגונדר ובאדיס אבבה,

02:09:06:13 02:09:02:02
הם היו מעבירים הודעות לכל
מקום שהתאפשר להם,

02:09:12:22 02:09:06:18
למרות התקופה הבעייתית.

02:09:24:18 02:09:13:24
אלו היחסים שהיו בינינו לבין
עובדי הארגון והארגון עצמו.

02:09:37:10 02:09:26:16
תפקידו של ארגון אורט היה
לספק מידע ליהודי אתיופיה.

02:09:40:08 02:09:37:18
ואיזה סיוע הארגון העניק?

02:09:45:23 02:09:41:21
בשלב הראשון, מניית מספר היהודים
היו ומיקומם,

02:09:47:13 02:09:46:02
התבצעה ספירת אוכלוסייה.

02:09:53:23 02:09:48:05
אני לא השתתפתי בזה, אך
גיסי סיפק מידע חשוב.

02:09:58:13 02:09:55:11
היו משתתפים רבים בתהליך.
- מה היה תפקידך?

02:10:00:20 02:09:58:19
כך זה התחיל.

02:10:17:24 02:10:04:00
בנוסף לזה, ארגון אורט העביר
גם מידע מקדים

02:10:19:14 02:10:18:01
על אירועים שהיו מתוכננים.

02:10:28:15 02:10:21:08
הלימודים התחילו להתפרש, ונעשה מאמץ
שיגיעו לכפרים שונים.

02:10:34:17 02:10:29:03
היינו מספקים מידע על מיקומם
על וצרכיהם,

02:10:44:05 02:10:35:15
ובמקביל חולק למעוטי היכולת
כסף כדי לקנות שוורים.

02:10:49:04 02:10:45:19
כשעובדים היו צריכים לעבור
ממקום למקום,

02:10:59:05 02:10:49:21
נדרשו אנשים שהיו יכולים לחבר בין
משפחות שגרו במקומות שונים,

02:11:03:16 02:10:59:15
בגלל שהמקום בו היינו
היה נקודת מפתח.

02:11:15:02 02:11:05:15
לסיכום, נהגנו להעביר מתנות
בחגים, מצות מהארץ וכסף.

02:11:24:11 02:11:15:17
באותה תקופה בשנת 1982, מעל
שלושים שנים של זיכרון,

02:11:32:17 02:11:25:08
התחילו להרחיב את הפעולות
לכיוון "סמיין".

02:11:38:20 02:11:33:19
המטרה הראשונה הייתה להעביר
הודעות לכפרים המרוחקים,

02:11:41:03 02:11:39:17
ולארח אותם כשהם הגיעו.

02:11:44:08 02:11:42:05
היה לנו שדות נוחים.

02:11:53:15 02:11:44:24
מהסיבה הזאת עובדי ארגון אורט
ותושבי הכפרים הגיעו אלינו,

02:11:59:09 02:11:54:08
וקיבלו את מה שהגיע להם.

02:12:03:05 02:12:00:01
בתקופה הזאת נכנסנו למלכוד.

02:12:12:11 02:12:06:12
עבדת בארגון אורט בסתר או בגלוי?

02:12:20:16 02:12:12:14
לארגון היה אישור לפעול, אך לא
היה גלוי לגבי פעולותיו.

02:12:25:23 02:12:21:22
לכן, העובדים היו פועלים בסתר.

02:12:30:11 02:12:27:08
אנחנו עבדנו בסתר והיו כאלה
שפעלו באופן גלוי,

02:12:33:24 02:12:30:14
כגון תושבי "גונדר" והאחרים בארגון.

02:12:38:16 02:12:34:13
ההודעות שהועברו לכפרים לרוב

לא הועברו באופן גלוי,

02:12:44:15 02:12:39:10
וגם אם זה נעשה באופן גלוי, זאת הייתה
תקופה של מורדים מזמרים.

02:12:50:24 02:12:45:21
השולחים לא האמינו שהמצות
יגיעו באמת ליהודים,

02:12:57:09 02:12:51:09
וחששו שהם יגיעו לידי האויבים,
קרי הממשלה,

02:13:02:18 02:12:57:19
כי הממשלה לא הייתה מאפשרת את זה.

02:13:07:02 02:13:03:16
באופן כללי, היו עבודות שנעשו
בסתר וכאלה שנעשו בגלוי.

02:13:11:24 02:13:07:16
היו זמנים שהלכנו לכפר אחר

02:13:14:22 02:13:12:16
כי היו הרבה הודעות להעביר
באזור זה,

02:13:16:14 02:13:15:01
למרות שלא בגלוי ולא לכולם.

02:13:19:24 02:13:17:08
העובדים הגיעו מכל מיני מקומות.

02:13:23:01 02:13:21:13
עבדנו בתור שליחים,

02:13:29:21 02:13:23:14
והיו כאלה שקנו, ליוו ומסרו
מידע מחוץ לעיר.

02:13:33:03 02:13:30:15
העבודה בימי ראשון לא נעשתה באישור

של הממשלה, אלא בסתר.

02:13:41:02 02:13:35:22
רק הצעירים יצאו כשהמסע החל
והיציאה למסע התקיימה בלילה,

02:13:43:02 02:13:42:02
והם לא יצאו ללא מדריך.

02:13:47:18 02:13:44:06
לכן, היה עלינו לקבוע מי הם
המנהיגים, איפה הם נמצאים,

02:13:55:11 02:13:49:04
מתי הם יוצאים, באיזה לילה, אילו
קבוצות יוצאות ומי נמצא בהן.

02:14:01:09 02:13:56:00
היה עלינו לרכז את כל המידע הזה.

02:14:11:13 02:14:01:24
באיזו תקופה פוליטית
עבדתם באורט?

02:14:16:16 02:14:11:19
דרג, החונטה הצבאית, שלט
והייתה תקופה מרידות

02:14:23:15 02:14:17:02
בה אנשים נהרגו ללא סיבה
וגופות נקברו בבת אחת.

02:14:26:23 02:14:24:03
עבדנו במהלך תקופה בעייתית מאוד.

02:14:28:04 02:14:27:05
זאת הייתה תקופה בעיר בה מדי יום

02:14:32:20 02:14:28:14
מתנגדים, מהטרור האדום, היו
מוכים ונתלים אל מול עינינו.

02:14:36:00 02:14:33:10

באותו זמן, כל תנועה שהיינו עושים
עלולה הייתה לסיים את חיינו.

02:14:42:13 02:14:36:02
לכן, לא יכולנו לספק כמות סוכר
מספקת לאנשים שיצאו למסע,

02:14:45:07 02:14:43:04
כי היה סיכוי להיתקל במורדים.

02:14:49:05 02:14:45:22
אבל הייתה לנו בעיר קופה משותפת,

02:14:51:11 02:14:49:19
ורכשנו את המצרכים הנדרשים
לאלה שיצאו למסע,

02:14:54:23 02:14:52:01
כשאפילו לרכוש תער היה קשה
באותה תקופה.

02:14:57:20 02:14:55:03
זה היה שנוא על הממשלה.

02:15:05:00 02:14:59:02
היינו קונים תרופות ואנטיביוטיקה
מתאימים למסע מבית המרקחת,

02:15:10:21 02:15:06:19
וגם מיכלים מפלסטיק נוחים למסע.

02:15:15:03 02:15:11:13
השתמשנו בסירים ומחבתות
בינוניים כהסוואה.

02:15:17:12 02:15:15:14
לא הבאתי להם את זה
כמתנה אלא בתשלום,

02:15:24:01 02:15:17:15
אבל מבחינת יצירת מפגשים, דרכי
הגעה, עדכון לגבי מי שהגיע

02:15:32:04 02:15:24:10
וליווי אל מחוץ לעיר אם לא נתפסנו,
אלו היו תפקידנו.

02:15:37:15 02:15:32:18
זאת הייתה תקופה בה פעלתי בצורה
הזאת ללא הפסקה.

02:15:40:22 02:15:38:07
המצב גרם לדאגה לגורלנו.

02:15:48:08 02:15:41:14
היה מקרה שבו נתפסנו,
הושלכנו לכלא וניצלנו.

02:15:55:12 02:15:53:07
נתפסת והיית אסיר?

02:16:00:08 02:15:57:00
תספר לנו מההתחלה את סיפור המעצר.

02:16:04:06 02:16:00:11
היכן היית? איך נתפסת?
היית לבד או עם אנשים?

02:16:10:08 02:16:06:22
ובכן, לא נתפסתי לבד, היינו שמונה.

02:16:16:03 02:16:11:21
היו הרבה עובדי אורט שנשלחו מגונדר.

02:16:24:01 02:16:16:23
שניים היו מהכפרים, אחד מהם היה
מכפר הולדתי.

02:16:33:00 02:16:24:12
אחד היה מנהיג רוחני ועוד
אחד היה שכן שעבד איתי.

02:16:38:19 02:16:33:14
בסך הכל היינו שמונה, שניים
מהעיר, שניים מהכפר

02:16:42:09 02:16:39:05
וארבעה שליחים של ארגון אורט.

02:16:52:05 02:16:43:15
ובכן, השליחים הגיעו לכבוד פסח
כדי להעביר מצות לכפרים

02:16:55:17 02:16:54:12
וכדי לחלק כסף.

02:16:58:18 02:16:57:00
היה להם אישור ללכת,

02:17:03:04 02:16:59:15
אך הממשלה לא הכירה
ולא אישרה את הפרטים.

02:17:09:14 02:17:04:22
רוב הכפרים היו מוקפים במורדים
המזמרים של הממשלה,

02:17:13:22 02:17:09:16
ומצות נשלחו ליהודים
שחיו בכפרים.

02:17:20:04 02:17:15:02
בשעות הבוקר המאוחרות,
הגיעו מגונדר שליחים,

02:17:25:06 02:17:20:20
הורידו ארבעה קרטונים ואנשי
הכפר הגיעו לקחת אותם.

02:17:27:19 02:17:25:19
מחצית נשמרו אצלי בבית

02:17:32:22 02:17:28:18
ואת החצי השני הם קיבלו
ושמרו בבית של חבר שלי.

02:17:38:09 02:17:33:11
חיכינו לשאר התושבים כבמשאית
היו הרבה קרטונים.

02:17:50:19 02:17:40:00
שוטרים או כוחות מיוחדים נהגו
לבצע בדיקות,

02:17:55:20 02:17:51:12
וזאת הייתה תקופה שבה אם היית
מסתובב עם שקית, היית נחקר.

02:18:01:09 02:17:56:07
לא היה ניתן לזוז ללא סיבה
ואף אחד לא האמין לשני.

02:18:06:20 02:18:02:12
מדי ערב ולילה, חששו שהמורדים
ישתלטו על העיר.

02:18:09:16 02:18:07:06
המורדים העבירו את הלילות
בפחד באותה תקופה,

02:18:15:21 02:18:10:13
כשהמשאית עמוסה בקרטונים.

02:18:17:13 02:18:15:23
אחד החיילים הגיע ושאל מה יש
בקופסאות.

02:18:23:04 02:18:18:13
הסברנו שמדובר במצות לחלוקה
עבור קהילת ביתא ישראל,

02:18:27:14 02:18:23:24
ושהמצות הגיעו מישראל
מטעם ארגון אורט.

02:18:29:11 02:18:28:13
הוא שאל "מצות?"

02:18:36:07 02:18:31:01
הוא פתח את אחד הקרטונים
ואכן ראה שמדובר במצות.

02:18:40:24 02:18:37:22
הוא נתן הוראה לכולם לצאת
ושאל מה עוד יש שם.

02:18:44:00 02:18:41:24
הם הגיעו לביתך?

02:18:45:22 02:18:44:24
הייתי בבית.

02:18:53:07 02:18:46:23
חלקם היו במשאית שחנתה על
שטח לא רחוק מהבית,

02:18:57:22 02:18:53:19
והיו גם כאלה בבית של חבר
שלי שגם היה בביתו.

02:19:04:10 02:18:59:14
הם שאלו איפה שאר המצות,
ואמרו להם שהן אצלי בבית.

02:19:10:17 02:19:05:11
הם הגיעו לבית שלי עם כוחות נוספים.

02:19:15:01 02:19:11:05
הם הורו לי לקום ולהרים את
הקרטונים,

02:19:23:08 02:19:16:16
הובילו את כולנו ביחד למשאית
ואז לביתו של חברי.

02:19:26:20 02:19:23:15
מצאנו את עצמנו מוקפים
בחיילים שנוספו בכל רגע.

02:19:30:09 02:19:27:14
אין לי מושג איך הקריאה
לשאר התבצעה,

02:19:35:19 02:19:30:24
אבל הודיעו לממשלה שנתפסו

אויבים שמשמשים כשליחים.

02:19:40:03 02:19:37:15
לאחר שהוצאנו את כל הקרטונים,

02:19:45:19 02:19:40:11
לקחו את כולנו והודיעו שעלינו
לגשת ללשכת המפקד.

02:19:50:07 02:19:45:22
עלינו על המשאית והשוטרים
ליוו אותנו כשהם חמושים.

02:19:55:08 02:19:50:24
המדריכים התלוו באופנועים
לצד המשאית.

02:19:59:14 02:19:56:03
האופנועים חתכו בסכין את
השקט ששרר בעיר.

02:20:06:18 02:20:01:05
בשעת ארוחת הצהריים,
בשעה שתיים-עשרה,

02:20:12:08 02:20:08:03
המפקד בדרגת סגן, שהיה אחראי

02:20:19:07 02:20:12:17
ובכל דבר קטן היה נותן הוראה
להוציא להורג, לא היה שם.

02:20:30:10 02:20:21:24
כשעלינו על המשאית והגענו למשרד,

02:20:36:24 02:20:31:11
אלוקים הציל אותנו כי נאמר שהמפקד
יצא לארוחת צהריים.

02:20:39:10 02:20:37:06
כמובן שהוא יצא מלווה
בכוחות מיוחדים.

02:20:45:09 02:20:40:00
נשלח אלינו שליח שעדכן
שיכניסו אותו לכלא.

02:20:50:14 02:20:46:02
הורו לנו לסדר את הקרטונים
ולהכניס אותנו לכלא במידי

02:20:55:06 02:20:50:22
בלי ללכת לתחנת המשטרה.

02:20:58:11 02:20:55:13
הורדנו את הקרטונים מהמשאית,

02:21:05:03 02:20:59:03
ולאחר מכן התלוו אלינו כוחות מיוחדים

02:21:08:24 02:21:05:24
והיינו מוקפים מכל הצדדים.

02:21:12:15 02:21:10:21
כשהלכנו ממשרד המפקד לבית סוהר,

02:21:19:17 02:21:13:09
כל תושבי העיר בהו בנו.

02:21:22:13 02:21:20:15
הכניסו אותנו לכלא בדחיפות.

02:21:28:10 02:21:23:06
בית הכלא היה ממוקם
מחוץ לעיר בבור עמוק,

02:21:31:03 02:21:28:24
בסביבה מלאה בצמחייה.

02:21:34:16 02:21:32:17
עברנו דרך שער ברזל

02:21:41:23 02:21:34:24
והיה שם מגדל שמירה
מאויש בשומרים.

02:21:45:18 02:21:42:09
שער הברזל נפתח ונכנסנו פנימה
לבור דרך בירידה תלולה.

02:21:49:06 02:21:46:01
מקום שגם אם היינו צועקים אחרי
שירדנו אליו, לא היו שומעים.

02:21:50:20 02:21:49:16
זה היה תת קרקעי?

02:21:56:15 02:21:51:02
זה היה מקום עמוק ומדברי ממוקם
מחוץ לעיר, היינו מוקפים בגדר

02:21:58:24 02:21:57:05
ומעלינו הוצבו כלי נשק בחצובה.

02:22:01:15 02:22:00:06
העיר הייתה מלאה בשוטרים

02:22:13:22 02:22:02:03
שכינו אותנו שונאי ומתנגדי הממשל

02:22:21:06 02:22:15:00
שנשלחו מבחוץ, מסרו
אוכל וחיזקו את האויב.

02:22:24:14 02:22:22:06
היינו שמונה כשנכנסנו לכלא.

02:22:27:20 02:22:24:19
היו שם ארבעה חדרים
גדולים מלאים באנשים.

02:22:30:10 02:22:28:10
היו בפנים כאלה שהוכו, כאלה שחלו

02:22:36:12 02:22:30:21
וכאלה שתכננו להוציא להורג
בלילה, מגוון של אסירים.

02:22:37:17 02:22:37:03

עכשיו,

02:22:44:10 02:22:40:02
כשנכנסנו, הורו לנו להפקיד בקבלה
את הכסף שהיה בידינו,

02:22:47:23 02:22:45:12
הוחלט שלא יהיה לנו
קשר אחר עם השני,

02:22:52:18 02:22:48:21
וכדי שלא ניפגש הורו להפריד
ולקשור אותנו בקצות החדרים,

02:22:53:21 02:22:52:20
כי לא היו חדרים נוספים.

02:23:02:02 02:22:55:01
אזקו את רגלינו בגסות
באזיקים צמודים,

02:23:04:18 02:23:02:16
הזהירו אותנו שלא נדבר אחד עם השני

02:23:08:12 02:23:05:02
וחילקו אותנו לארבעה חדרים,
שניים בכל חדר.

02:23:11:04 02:23:09:04
קשרו את הידיים שלכם?
-את הרגליים שלנו.

02:23:22:14 02:23:11:06
קשרו לנו את הרגלים בחוזקה והדרך
היחידה לנוע הייתה בקפיצות.

02:23:25:23 02:23:23:04
לא יכולנו ללכת באופן רגיל.

02:23:30:20 02:23:27:17
כשנכנסו לכלא, האסירים שהיו שם

02:23:35:16 02:23:31:09

כבר ידעו מה גורלו של כל אחד מאיתנו,

02:23:39:23 02:23:35:22
וצפו שיכו אותנו.

02:23:43:24 02:23:40:17
היו כאלה שנכנסו ביום ובלילה
הוציאו אותם להורג.

02:23:51:05 02:23:45:04
לא אוכל לספר לך שחייתי שם חיים.

02:23:59:02 02:23:53:10
למזלנו, המפקד שהלכנו אליו
יצא לארוחת צהריים,

02:24:05:00 02:23:59:20
והדבר הטוב השני היה
שנהג המשאית היה נוצרי.

02:24:09:20 02:24:06:00
כשהם חקרו אותו הוא סיפר שהוא
השכיר לנו את המשאית,

02:24:12:07 02:24:10:03
ושהוא לא קשור בשום צורה לשליחות.

02:24:15:15 02:24:13:24
אחרי בדיקה של הנושא
הם שחררו אותנו,

02:24:17:23 02:24:15:20
ומיד לאחר מכן הוא התקשר
לארגון אורט.

02:24:22:05 02:24:20:21
הם לא אפשרו לנו לישון בלילות.

02:24:26:14 02:24:22:17
התברר שהארגון יצר קשר
עם אותו מפקד בדרגת סגן,

02:24:30:04 02:24:27:10

אך למרות שהתקשרו והסבירו
לו את המצב,

02:24:32:07 02:24:30:08
הוא סירב להאמין ולא רצה להקשיב.

02:24:37:00 02:24:34:00
המפקד טען והאמין שמדובר בהסוואה,

02:24:41:14 02:24:37:08
ושהמטרה האמיתית שלנו הייתה
לספק סחורה לאויבים.

02:24:47:12 02:24:42:02
הוא טען שאנחנו מייבאים
סחורה כגון נשקים מחו"ל.

02:24:51:19 02:24:49:13
למנכ"ל אורט קראו ז'אן קלוד,

02:24:57:07 02:24:52:06
והמפקד טען שהוא ייבא
ציוד שימושי לאויבים,

02:24:59:19 02:24:57:18
שהעובדים שלו העבירו
אלינו את הציוד

02:25:09:18 02:25:00:04
ושמסרנו אותם לחברינו מהכפרים
כדי שיעבירו לאויבים.

02:25:18:05 02:25:12:15
באותה התקופה, קהילת ביתא ישראל
התכוננה לצאת לכיוון סודן.

02:25:23:02 02:25:20:19
טענת המפקד הייתה שכשאנחנו
העברנו ציוד לאויבים,

02:25:27:08 02:25:23:14
חברינו בכפרים ליוו את
האויבים לכיוון סודן.

02:25:36:02 02:25:27:24

הם ראו בנו משתפי פעולה,
אבל לא עשינו כאלה דברים.

02:25:44:19 02:25:37:23

כמה ימים הייתם בכלא?
-היינו שם הרבה זמן.

02:25:51:17 02:25:46:15

המעצר היה קשה מאוד ולמרות
שלא חסכו מאיתנו,

02:25:55:10 02:25:52:04

אלוקים הציל אותנו ממכות, גם
בגלל המידע שהארגון סיפק.

02:25:58:11 02:25:56:20

היינו מיועדים לקבל מכות נמרצות.

02:26:02:12 02:25:59:06

כלאו אותנו בתנאים קשים.

02:26:07:23 02:26:03:01

לאחר חודש במאסר, ראינו
סימנים של רגיעה

02:26:12:13 02:26:08:03

בדמות איש שהגיע לבקר אותנו
באותה תקופה.

02:26:18:23 02:26:13:01

לא היו עורכי דין כי כולם מתו,
נזרקו מצוק ונרצחו.

02:26:23:04 02:26:19:02

כל המשפחות בכו כי לא היו יכולות
לבקר וכל המצב היה בעייתי.

02:26:24:20 02:26:23:11

זה אומר שהמשפחות לא ידעו דבר?

02:26:28:05 02:26:24:22

הם רק ידעו שנתפסנו, אך לא מעבר לזה.

02:26:36:12 02:26:28:07
מבחינתם, כבר חיסלו אותנו ולא ידוע מה מיקומנו.

02:26:38:14 02:26:37:02
בסופו של דבר,

02:26:46:12 02:26:40:05
חברינו מהכפר שלא נעצרו תקשרו עם המשטרה,

02:26:51:03 02:26:47:04
ושאלו על מצבנו, לאחר שבועיים, ועדכנו אותם שאנחנו בחיים.

02:26:55:07 02:26:51:11
נאמר להם שלא הכו אותנו והם העבירו את המידע הלאה.

02:27:03:10 02:26:56:02
אחרי חודש הגיעה הודעה לפיה מתירים לנו ביקורים.

02:27:08:04 02:27:04:13
הביקורים חלו פעם בחודש ביום ראשון,

02:27:13:00 02:27:08:17
ואושר לנו לראות כמה קרובי משפחה.

02:27:16:12 02:27:14:05
מעבר לכך, הבחנו שהמצב נהיה פחות מתוח.

02:27:25:06 02:27:17:23
מדי לילה נהגו לקחת אסירים ולרצוח אותם,

02:27:30:22 02:27:25:24
ומדי יום נהגו להוציא אסיר ולהכות אותו למוות.

02:27:37:19 02:27:31:22

היו כמה עצורים איתנו
שנלקחו ונתלו.

02:27:46:20 02:27:38:17

את אלה שהגיעו מבחוץ הכו עד כדי
פציעות חמורות ובכי מר.

02:27:53:20 02:27:47:20

אסירים שהקיאו וחלו בשלשולים

02:28:00:09 02:27:54:02

שהו בחדר נפרד בלילות
ולא יצאו משם.

02:28:07:07 02:28:01:03

כדי להתפנות היה לנו בור גדול
מכוסה בצמחיה מרובה.

02:28:12:02 02:28:07:18

היו מוציאים אותנו בבת אחת
וכל אחד היה עושה את צרכיו

02:28:13:24 02:28:12:05

בשמש חזקה, והכל נשאר
שם במהלך היום

02:28:19:07 02:28:14:19

כך שהשתן וכל מה שמסביב שינה
כבר את הצבע.

02:28:26:05 02:28:20:08

זה היה המקום שלנו להתפנות.
כולם יצאו בבת אחת.

02:28:31:16 02:28:27:20

לא היה ברשותנו נייר טואלט,

02:28:33:14 02:28:31:19

ולא הייתה לנו אפשרות לרחצה בכלל.

02:28:36:22 02:28:33:19

אפילו לאסירים אחרי משפט
לא היה, שלא לדבר עלינו.

02:28:43:06 02:28:38:12
חוינו שם רעב ויחד עם כל השאר,

02:28:48:21 02:28:43:24
אלו התנאים שהרבה מחברינו סבלו.

02:28:51:24 02:28:49:11
היו שסבלו מבעיות בריאותיות
והיו כאלה שמתו.

02:28:56:08 02:28:52:06
אלה היו התנאים בכלא, וכשהמצב
החל להירגע,

02:29:01:11 02:28:57:03
שחררו לנו רגל אחת, אחרי חודש.

02:29:05:10 02:29:02:06
לאחר שבועיים נוספים,

02:29:11:20 02:29:05:23
נשארנו עם שלשאלות ארוכות
המחברות לאזיקים,

02:29:15:08 02:29:12:05
והצלחנו ללכת באופן עצמאי.

02:29:19:08 02:29:17:14
כשהמצב נהיה פחות מתוח,

02:29:28:19 02:29:21:04
בעלי המקצוע מאיתנו שהו מחוץ
לחדר בתוך הגבולות ועבדו.

02:29:34:23 02:29:29:14
היו כאלה שהכינו אזיקים מברזל,
כאלה שהכינו סכינים,

02:29:40:11 02:29:35:13
ואורגים שארגו בגדים בזמן

שהשוטרים השגיחו עלינו.

02:29:45:05 02:29:40:21
הרגליים היו משוחררות קצת
ולכן התאפשר לעבוד.

02:29:50:19 02:29:45:18
אני ידעתי לארוג בגדים
וחבר שלי ידע לרתך,

02:29:58:18 02:29:51:14
ושנינו עבדנו מחוץ לחדר.

02:30:01:10 02:29:59:21
המצב המתוח התחיל להירגע,

02:30:08:18 02:30:01:21
והאמנו שהסיכויים שלנו
להיות מוכים חלף.

02:30:13:00 02:30:09:11
לאחר השבועות הראשונים
ידענו בוודאות שלא נמות.

02:30:16:06 02:30:13:04
הייתה
. לנו תקווה שהארגון
החזק שמאחורינו דואג לנו,

02:30:18:24 02:30:16:21
ואכן כך הארגון עשה.

02:30:32:22 02:30:23:01
ערב אחד אחרי שהגישו לנו ארוחת
ערב שבת והתכוננו לישון,

02:30:40:08 02:30:33:08
האחראי קיבל הוראה ממנגיסטו
היילה מריאם.

02:30:45:21 02:30:41:05
בשבת בערב יצאה הוראה לפיה קהילת
ביתא ישראל משוחררים.

02:30:48:18 02:30:46:06
זה קרה אחרי שאכלנו ארוחת
ערב והיינו לקראת שינה.

02:30:53:09 02:30:49:18
כשהכוחות המיוחדים הגיעו וקראו לנו,

02:30:55:08 02:30:53:11
היינו בטוחים שזאת תהיה
הפעם אחרונה שניקרא.

02:31:02:15 02:30:56:01
הפחד ששרר בנו ובשאר האסירים
היה גדול מאוד.

02:31:04:15 02:31:03:01
כיום כשאני צופה בערוץ נשיונל ג'יאוגרפיק

02:31:13:09 02:31:05:22
ורואה אריה מסתער על בהמות
באפריקה כדי לטרוף אותן,

02:31:14:10 02:31:13:12
ומבחין בפחד שלהן,

02:31:21:01 02:31:14:20
אני יכול לומר שכך הרגשתי מדי ערב
כשהיו מגיעים וקוראים לאסירים.

02:31:24:09 02:31:21:15
באותו ערב, חשבנו שזה
סופנו, שזה יומנו האחרון.

02:31:32:08 02:31:25:07
כשנקראנו, כל אחד יצא
מחדרו עדין אזוק,

02:31:35:04 02:31:32:21
ואחרי שיצאנו וסגרו מאחורינו
את הדלתות,

02:31:38:03 02:31:35:17

בישרו לנו שאנחנו משתחררים.

02:31:41:23 02:31:40:03
הרגשנו שאנחנו בחלום ולא במציאות,

02:31:52:07 02:31:46:15
התחושות שהיו לי באותו רגע היו
שמחה וגם עצב, בכי וגם צחוק.

02:31:55:13 02:31:52:15
אומנם זה לא היה גלוי אבל
כך הרגשתי.

02:31:59:19 02:31:56:08
אחרי שהשתחררנו, התלוו
אלינו כוחות מיוחדים.

02:32:03:02 02:32:00:09
קיבלנו חזרה את רכושנו
שהיה בקבלה,

02:32:06:07 02:32:03:15
הלכנו למשרד המפקד
והמתנו שם עם סגנו.

02:32:14:16 02:32:09:08
הוא היה ידוע לשמצה ופחדנו מאוד.

02:32:17:19 02:32:15:10
היה מפחיד להסתכל עליו מקרוב.

02:32:27:02 02:32:20:03
נכנסו אליו ואחרי שבהה בנו
במשך כמה דקות, הוא אמר

02:32:37:17 02:32:28:04
"כשאבותיכם גרו באתיופיה הם העבירו
את פסח עם חיטה מארץ זרה?"

02:32:40:13 02:32:38:16
לא, איפה החיטה שצמחה באתיופיה?

02:32:52:18 02:32:42:07

אבל זה פתרון. כשאתם בקשר
עם ממשלת ישראל,

02:33:00:15 02:32:53:14

ומייבאים נשקים עבור מתנגדי
הממשל ושולחים אליהם,

02:33:05:12 02:33:01:07

אתם קוראים לאנשי הכפר ושולחים
את אותו ציוד לאויבים.

02:33:14:01 02:33:06:06

אויבנו מתעללים בבני קהילתנו בסודן
כעת ולא משחררים אותם.

02:33:17:09 02:33:16:07

זה היה תפקידכם.

02:33:21:06 02:33:19:06

הייתם עצורים עד עכשיו
מתוך רצון להעניש אתכם

02:33:22:16 02:33:21:11

וכדי שלא תלשינו למנהל שלכם.

02:33:28:08 02:33:23:22

החל מהיום בו נעצרתם עד היום,
הוא לא הפסיק להתקשר.

02:33:32:24 02:33:31:06

נכון לעכשיו אתם משוחררים,

02:33:39:05 02:33:33:21

אך אם תיתפסו פעם שוב בפעולה
כזו או אחרת סופכם יגיע."

02:33:42:12 02:33:40:00

הוא רשם את שמותינו
ואישר את שחרורנו.

02:33:45:17 02:33:43:08

זה קרה בערב, לאחר השקיעה,

02:33:53:17 02:33:46:16
ובזריחה הרגשנו שנולדנו מחדש.

02:34:05:22 02:33:54:18
הרגשנו שילוב של שמחה ועצב.

02:34:12:06 02:34:07:05
כך למעשה יצאנו מתקופת הסבל כזאת.

02:34:20:08 02:34:13:06
אלה שנתפסו היו אסנקאו
מקוריה וקייס הימנו.

02:34:25:18 02:34:21:06
הקייס חזר לכפר מגוריו כמנהיג רוחני,

02:34:33:02 02:34:27:01
ואסנקאו מקוריה יצא להילחם
שנתיים אחרי שהשתחררנו,

02:34:36:08 02:34:33:06
ונהרג במלחמה שהתקיימה.

02:34:44:23 02:34:39:06
קייס אמרת אליאס, שהגיע
מהכפר כמנהיג רוחני,

02:34:49:00 02:34:45:12
הגיע לארץ, התגורר ברמת
אליהו, וגם הוא נפטר.

02:34:57:01 02:34:49:22
השאר נותרו בחיים.

02:35:04:20 02:34:57:06
מנדפרו איילין, קייס הימנו תמהת ואסנקאו
מקוריה היו עבדו בארגון.

02:35:08:11 02:35:05:07
אדיסו סהלו שכיום גר באשקלון,

02:35:22:04 02:35:09:13
אנוכי סלמון ספה וגרמאו וורקנך,

שגר כיום בפתח תקווה, יצאנו.

02:35:30:03 02:35:26:11
השהות בכלא הייתה סבל.

02:35:48:05 02:35:38:15
למרות שמדובר בשחזור של זיכרון,

02:35:54:14 02:35:49:03
עצם העובדה שעברנו את זה והגענו
על לפה, הוא לא דבר של מה בכך.

02:36:04:11 02:35:56:23
אם גורלי היה למות, האמנתי באותו הרגע
שהפקתי את המיטב מחיי.

02:36:07:01 02:36:06:04
ככה זה,

02:36:09:18 02:36:07:23
כשאדם ניצב במצב כזה,

02:36:15:09 02:36:11:07
הוא יודע פחד מוות מהו.

02:36:20:05 02:36:15:14
זה סיפור הכליאה שלנו.

02:36:26:06 02:36:20:10
היה מקרה נוסף בו נעצרתי, אך הוא
היה שונה מהפעם הראשונה.

02:36:32:23 02:36:27:16
המעצר היה מסיס, אך אלוקים
הציל אותי, והגעתי עד הלום.

02:36:45:18 02:36:36:02
כשהייתם בכלא, אתם היהודים
שהיתם שם ביחד או בנפרד?

02:36:50:14 02:36:46:08
החדרים היו צפופים באנשים.
-כמה אנשים?

02:36:52:13 02:36:51:09
ובכן,

02:37:02:14 02:36:55:10
היו שם לפחות מאה אנשים בכל חדר.

02:37:08:23 02:37:03:01
זה היה אולם גדול שחולק לשניים,

02:37:11:15 02:37:09:01
ושני החלקים חולקו לעוד שניים.

02:37:18:09 02:37:12:01
בכל חדר הייתה דלת פלדה, ולאולם כולו
הייתה דלת חיצונית נוספת.

02:37:28:07 02:37:18:24
בכל חדר היו לפחות מאה אנשים.

02:37:39:01 02:37:28:10
נשכבנו בצורות מעגליות,
מעגל חיצוני ופנימי.

02:37:44:18 02:37:39:10
ישנו על רצפה שטוחה
ללא מזרנים ומיטות.

02:37:51:07 02:37:45:07
הייתה דרך מעבר צרה בין
האנשים, לא יכולנו לצאת.

02:37:54:13 02:37:51:24
כך העברנו ימים ולילות.

02:37:57:01 02:37:55:09
איפה כולכם ישנתם?

02:37:59:17 02:37:57:03
בפנים.
-כולכם הייתם בפנים?

02:38:04:07 02:37:59:20

היינו שניים בחדר, אחד בפינה
אחת והשני בפינה אחרת,

02:38:09:10 02:38:04:11
ואותו הדבר בשאר החדרים.
סך הכל היינו שמונה.

02:38:12:05 02:38:10:02
ככה הכל התנהל.

02:38:19:12 02:38:12:21
הניחו כדים בחוץ לאנשים
שהיו צריכים להקיא.

02:38:23:03 02:38:20:13
הייתה לנו אפשרות ליציאה
רק פעמיים, בבוקר ובערב.

02:38:28:00 02:38:23:06
מלבד זאת, שהינו בפנים כל הזמן
ובכל מצב, כמו חיות,

02:38:32:06 02:38:28:07
ואנשים שחלו ישנו ליד הכד בחוץ.

02:38:35:23 02:38:32:08
אלה שישנו ליד הכד היו האסירים
שהגיעו ראשונים

02:38:42:00 02:38:36:12
או כאלה שהיו בפנים ונענשו.

02:38:45:12 02:38:42:06
הריח שם אומנם לא היה כמו בפנים,

02:38:49:23 02:38:45:18
אבל איך אפשר להיות
מרוצים מחיים כאלה.

02:38:51:20 02:38:50:14
זה היה המצב שלנו.

02:38:52:19 02:38:52:04

ומה בנוגע לאוכל?

02:39:05:21 02:38:53:17
בבוקר היו נותנים לנו לחמניות
עגולות ותה, ובערב אינג'רה.

02:39:10:06 02:39:06:17
במידה ולא הייתה אינג'רה,
אז לחמנייה עגולה.

02:39:12:16 02:39:10:12
זאת אומרת פעמיים ביום?
- כן, פעמיים.

02:39:17:00 02:39:13:11
למי שאושר שמשפחתו תגיע לביקור,

02:39:25:22 02:39:18:16
הן הביאו לו אוכל מהכפר.

02:39:29:23 02:39:27:16
הלחם שהביאו לנו היה שאריות.

02:39:34:06 02:39:30:14
אחרי שאישרו לנו לקבל אוכל מהכפר,
היינו מקבלים אותו בכמויות גדולות.

02:39:38:17 02:39:34:23
חיינו שם בשיתוף עם אנשים עד
כמה שאפשר.

02:39:47:10 02:39:39:22
אכלתם את כל מה שניתן לכם?
מה הייתם עושים בשבת?

02:39:53:09 02:39:48:12
אפשר לומר שכל יום שם היה
כמו שבת, כי לא עשינו דבר.

02:39:57:08 02:39:54:07
אם מדובר במכות או בהריגה, את לא
תצאי החוצה כשיקראו לך,

02:39:58:13 02:39:57:10
גם אם תהיי שומרת שבת.

02:40:02:20 02:40:00:04
לא הייתה לנו אפשרות להגיד
שמדובר בשבת,

02:40:05:01 02:40:03:16
לא יכולנו לבצע עבודות.

02:40:10:03 02:40:05:09
כשביקשו מאיתנו לעבוד בשבת,
לא הסכמנו.

02:40:12:22 02:40:10:07
הסוהרים ידעו זאת ולא חייבו אותנו.

02:40:15:12 02:40:13:15
לא אכלנו בשר לא כשר.

02:40:18:16 02:40:15:17
ידעו מי אנחנו קראו, לנו שם
"ביתא ישראל".

02:40:23:17 02:40:19:13
בחגים, היו מביאים לאסירים לאכול,

02:40:29:19 02:40:24:06
ואלה שהיה אישור קיבלו ממשפחותיהם
ואכלו מהצלחות שלהם.

02:40:33:21 02:40:30:12
כשקיבלנו בשר, לא התחלקנו עם אחרים,

02:40:38:13 02:40:34:10
הם ידעו שגם אנחנו לא נאכל
מהאוכל שלהם.

02:40:40:01 02:40:39:00
עשינו הפרדה.

02:40:46:01 02:40:42:05
בכלא וגם בעיר, היהדות שלנו

מעולם לא הייתה מוסתרת,

02:40:47:02 02:40:46:04
חיינו כיהודים באופן גלוי.

02:40:53:12 02:40:47:22
איך הייתם מעבירים את היום
אחרי שהתעוררתם?

02:40:55:07 02:40:53:18
ישבתם שם או שעשיתם דברים נוספים?

02:40:59:08 02:40:55:12
העברנו את הימים בלחץ,
בבהייה, בפחד ובבהלה.

02:41:00:03 02:40:59:10
אחרי שהייתם מתעוררים.

02:41:05:15 02:41:00:24
אחרי שהתעוררנו, היינו
יוצאים לשירותים.

02:41:11:08 02:41:06:15
ואחרי שיצאנו בבת אחת לבור ששימש
כשירותים מחוץ לחדר,

02:41:17:10 02:41:11:23
בחוץ היו מעין ספסלים מעץ
שהספיקו לכל האסירים,

02:41:19:02 02:41:17:20
אז החיילים היו עומדים מסביבנו

02:41:22:12 02:41:19:15
ואנשים שתפקידם היה לחלק
לחם ותה עברו בינינו.

02:41:27:12 02:41:23:05
היו שם תופרים, והיינו מתחלקים
בעבודה ומחכים לתורנו.

02:41:33:12 02:41:27:23

אחרי הארוחה היו נותנים לנו מים.

02:41:37:21 02:41:33:24

לא נשארנו הרבה זמן בחוץ
כי מיהרו להכניס אותנו.

02:41:40:13 02:41:38:11

אחרי שהיו מכניסים אותנו פנימה,
היינו נשארים שם במשך כל היום,

02:41:44:24 02:41:41:02

ובערב נהגנו לקרוא אחד
לשני ולצאת לזמן מה.

02:41:49:13 02:41:45:11

שוב היינו יושבים על הספסלים
ומקבלים ארוחה,

02:41:56:13 02:41:50:20

ואחרי שהייה קצרה, היינו
חוזרים פנימה לחדרים.

02:41:58:21 02:41:56:23

היינו מעבירים את הימים סגורים בפנים.

02:42:05:05 02:42:00:08

היו מקרים שהוציאו מישהו והרגו אותו

02:42:07:05 02:42:05:07

או שהוציאו מישהו והכו אותו.

02:42:09:09 02:42:07:07

המקום בו היו מכים היה קרוב לחדרים,

02:42:11:11 02:42:09:18

והיינו שומעים את כל הסבל.

02:42:14:19 02:42:12:01

יכולתם לראות?
-לא ראינו אבל שמענו.

02:42:17:15 02:42:15:02

ראינו את הבן אדם לאחר שהכו

אותו, לא בזמן שזה קרה,

02:42:24:00 02:42:18:05

כי היינו בקצות של החדרים.

02:42:29:22 02:42:24:04

מתקן העינויים היה מורכב בשני קרשים.

02:42:38:06 02:42:30:13

החיילים היו מכניסים את הקרש
בין הרגליים והידיים הקשורות,

02:42:40:17 02:42:38:12

והופכים אותו כך שהראש
כלפי מטה ורגליו למעלה.

02:42:42:24 02:42:41:01

ואז היו משעינים אותו על מוט עץ

02:42:54:02 02:42:43:13

בעודו הפוך, והחייל היה מכה
בו עם כל סוגי המוטות.

02:42:59:17 02:42:57:23

היו מקרי הכאה שאחריהם היינו
רואים למוכה את העצמות.

02:43:01:06 02:42:59:22

זה נעשה לצורך ענישה והפחדה?

02:43:07:03 02:43:02:00

הסיבה העיקרית הייתה הטענה
שעזר לאויב, גילה סודות,

02:43:09:19 02:43:07:08

בגד בממשלה, ועוד האשמות מן הסוג הזה.

02:43:18:14 02:43:12:02

סיבה שנייה הייתה יכולה להיות
האשמה בגניבה,

02:43:22:01 02:43:19:07

ועוד סיבה הייתה התנגדות לממשלה.

02:43:26:03 02:43:22:24

הם היו מכים ללא הצדקה
גם כשהיה מדובר בילדים.

02:43:30:16 02:43:26:22

גם אם נאמר על מישהו שגנב מחט
אחת, הוא היה נלקח למכות.

02:43:39:12 02:43:32:21

הכו לצורך ענישה, וגם כשהיה חשד
שאותו אדם הוא מתנגד למשטר.

02:43:46:14 02:43:39:16

אם היה נראה להם שכן, אז
היו מכים ואפילו הורגים אדם.

02:43:50:19 02:43:46:19

באותה תקופה חיי אדם נחשבו
לפחות חשובים משל תרנגול.

02:43:55:14 02:43:52:00

מי שחרר אותך מהכלא?

02:43:57:00 02:43:56:04

מי שחרר אותי?

-כן.

02:44:07:04 02:43:57:18

ארגון אורט, וייתכן שגם ממשלת
ישראל הייתה מעורבת.

02:44:16:04 02:44:07:24

המנהל הראשי היה ז'אן קלוד
שנמצא כיום בירושלים,

02:44:20:15 02:44:16:07

ומתחתיו היה מהרי רובל
ששימש כאחראי בגונדר.

02:44:26:08 02:44:21:07

בארגון עבדו עוד אנשים כגון רס"ן
מלקו וסגן גברה היווט

02:44:31:18 02:44:26:22
שהיו בקשר עם מנגיסטו היילה
מריאם ועשו מאמצים רבים.

02:44:41:03 02:44:33:06
אחרי שנעצרת פעמיים,
הפסקת לעבוד בארגון?

02:44:44:00 02:44:42:20
ובכן,

02:44:50:22 02:44:46:06
המצב לא אפשר לי להפסיק לעבוד,

02:44:53:02 02:44:51:01
תמיד היתה תנועה של אנשים.

02:44:56:23 02:44:53:19
כל המשפחה ותושבי
הכפר יצאו לדרך,

02:45:00:12 02:44:57:08
וגם כפרים אחרים החלו לצעוד.

02:45:04:08 02:45:00:21
וכולם ביקשו ממני דברים לדרך.

02:45:08:00 02:45:04:24
לא יכולתי להפסיק לספק סחורה,
וגם עסקתי בקליעת סלי סליל.

02:45:20:10 02:45:08:18
היו כאלה שמכרתי להם הרבה חומרים,
וכאחד עשר אנשים נתפסו.

02:45:30:18 02:45:21:01
קייס הימנו טמנו ז"ל מאזור
"דב- בהר" שהגיע לקרית גת,

02:45:34:14 02:45:31:08
תוכנן להתחיל את המסע עם אנשיו

02:45:38:06 02:45:35:06

והאזור שאני גרתי בו
לא היה רחוק משם.

02:45:44:14 02:45:38:21

מכרתי הרבה דברים להרבה
אנשים ולא ידעתי מי נתפס.

02:45:47:21 02:45:44:18

לא מכרתי לאנשים שחשדתי
בהם ולא העברתי סודות.

02:45:50:09 02:45:47:23

ידעתי להבדיל בין החזקים לבין
אלו שהיו עלולים לברוח,

02:45:52:23 02:45:50:11

בעיקר בקרב הצעירים.

02:45:58:11 02:45:54:14

לא ידעתי מי נתפס כששמענו
שזה מה שקרה.

02:46:01:00 02:45:58:20

אם תפסו אותם עם כמויות
סוכר או תרופות,

02:46:05:20 02:46:03:14

היו חוקרים אותם ושואלים
מי מכר להם את הסחורה

02:46:08:10 02:46:05:22

ומאיפה הם הגיעו, ולא הייתה
להם ברירה אלא לספר.

02:46:12:20 02:46:09:06

המכות היו גורמות לאנשים
לפלוט דברים.

02:46:16:00 02:46:13:08

זאת הייתה הפעם השלישית שלי, וידעתי
שאם אתפס זה הסוף שלי.

02:46:24:04 02:46:16:21
כשהגיעו אלי מסרי אזהרה בגלל
שהיו כאלה נתפסו,

02:46:28:07 02:46:24:19
אשתי הייתה ארבעה חודשים
אחרי לידה

02:46:30:19 02:46:29:08
והגוף שלה עוד לא התחזק.

02:46:36:04 02:46:32:10
הייתה לי חנות מלאה ובית.

02:46:40:22 02:46:36:21
לקחתי את הכסף שהיה ברשותי,
את אשתי וארבעת ילדיי,

02:46:42:11 02:46:41:15
ויצאנו לכפר.

02:46:46:08 02:46:42:19
לאן?
-למשפחתי בכפר, כדי להתחבא.

02:46:49:01 02:46:46:10
איפה?
-במחוז "ווגרה".

02:46:51:06 02:46:49:24
משפחתה של אשתי גרה שם.

02:46:59:22 02:46:52:01
כשהייתי שם, התחלתי לחלק את
האנשים שעוזבים לקבוצות.

02:47:07:21 02:47:01:02
אותם אנשים שנתפסו נכנסו לכלא
בגונדר והמצב היה קשה.

02:47:11:20 02:47:08:18
היה ספק אם הם יצאו משם
בחיים אחרי שיכו אותם,

02:47:14:04 02:47:12:11
כי ידעתי מה הם יחוו.

02:47:20:16 02:47:16:03
לא היה ספק שהם יאלצו
לספר הכל בלית ברירה.

02:47:22:04 02:47:21:06
כדי להינצל מהמצב הזה,

02:47:28:16 02:47:22:14
אמרתי לעצמי "מה שיהיה יהיה",
הרי כולם התחילו את מסע,

02:47:31:04 02:47:29:02
ויצאתי לכפר להתחיל לעבוד.

02:47:36:24 02:47:31:08
רכשתי חמורים למשא וסוסים לילדים,

02:47:39:14 02:47:37:04
והתחלתי בבניית חיים נוחים לאשתי.

02:47:47:01 02:47:40:04
אחרי שסידרנו כמה דברים,
המשכנו את המסע לסודן.

02:47:51:01 02:47:47:19
אמרת שמכרת ציוד לאנשים
שיצאו למסע

02:47:58:12 02:47:52:24
ושפעם קיבלת הודעה על אנשים שנתפסו,

02:48:02:07 02:47:59:00
אני חושבת שזה נעשה
כדי להלשין עליך.

02:48:03:24 02:48:02:15
ייתכן והם גם לא היו מלשינים.

02:48:08:00 02:48:04:03

היית מבוקש על ידי הממשלה
או על ידי החיילים?

02:48:11:16 02:48:08:24
לא שמעתי שהייתי מבוקש

02:48:13:09 02:48:11:20
כי יצאתי מהעיר והתחלתי לעבוד.

02:48:19:01 02:48:14:16
היו אנשים שנעצרו בגונדר על ידי
הממשלה וחוו סבל רב,

02:48:25:11 02:48:20:13
אך הם בסוף שוחררו
והגיעו לארץ דרך סודן.

02:48:29:16 02:48:25:24
מכרתי הרבה רכוש לאלה שנתפסו.

02:48:36:01 02:48:30:14
הייתה תרופת אנטיביוטיקה
באותה תקופה

02:48:41:17 02:48:37:15
שהיה קשה להוציא מהעיר,
שלא לדבר על כמות גדולה.

02:48:43:16 02:48:42:04
אם התבקשת למכור את זה בכפר,

02:48:45:05 02:48:43:24
זה עלול היה לעלות לך
במחיר החיים ומכיוון

02:48:47:13 02:48:45:13
שלא ידעתי מי נתפס,

02:48:50:19 02:48:47:24
כשהחלו להכות אותם ומצאו את
הציוד, הם התחילו לדבר.

02:48:56:15 02:48:51:15

מכרתי הרבה צלחות חימר לאפיית
אינג'רה באישור עסקי.

02:49:01:20 02:48:57:05

סירים קטנים, ג'ריקנים
לקיבול מים ולשתייה.

02:49:06:19 02:49:02:08

השתמשתי בדברים אלו
כהסוואה, ומכרתי.

02:49:09:11 02:49:07:11

הכדורים לא היו מאושרים למכירה.

02:49:11:10 02:49:09:13

רכשתי אותם בבית מרקחת
בגונדר ומכרתי אותם בכפר,

02:49:14:12 02:49:12:13

בגלל שהיה קשה להשיג
את הדברים האלה.

02:49:21:02 02:49:15:03

היה פחד כזה של אנשים
שרואים נחשים וחוששים,

02:49:22:18 02:49:21:12

בדיוק כך הם הסתכלו על הציוד שלי.

02:49:26:04 02:49:23:01

לא רציתי להיתפס בשנית
וויתרתי על חלק מרכושי.

02:49:30:09 02:49:26:21

החלטתי להציל את עצמי
והתחלתי את המסע.

02:49:35:11 02:49:31:03

גם במסע שילמתי מחיר כבד,
שניים מילדיי נפטרו.

02:49:40:03 02:49:36:07

זה סיפור חיי.

02:49:51:07 02:49:41:03
מה הדבר שהכי זכור לך מהחיים באתיופיה?

02:49:58:14 02:49:53:24
ובכן הייתה לי משפחה טובה.

02:50:10:00 02:49:59:12
הוריי גידלו אותי בקשיחות
כפי שהיה נהוג באתיופיה,

02:50:16:22 02:50:10:18
ומצד שני הם גידלו אותי כמו חבר,
וכך גם את אחיי ואחיותיי.

02:50:20:21 02:50:19:08
גדלתי כילד מפונק.

02:50:37:08 02:50:22:08
הדבר שהכי זכור לי הוא קבלת
השבת אחרי יום עבודה.

02:50:45:06 02:50:39:10
אחיי נהגו להתכונן כראוי, והיינו
מעניקים להוריי כבוד.

02:50:51:23 02:50:45:08
חיינו בשכנות גם לפני שבנית
בית ומשפחה משלי.

02:50:56:19 02:50:52:13
נהגנו להתכנס יחד לארוחת
ליל שבת אחרי תפילה,

02:51:09:16 02:50:57:13
ובשבת בבוקר היה אירוח שהתאפיין
בטעם, סיפוק וטהרה.

02:51:15:16 02:51:11:03
היו אחדות משפחתית ומתן כבוד להורים,

02:51:19:02 02:51:15:20
קיבלנו הדרכות מההורים

על הצלחה בלימודים,

02:51:28:24 02:51:20:05
ושמענו סיפורים גם על היהדות.

02:51:34:24 02:51:29:17
החינוך שקיבלתי והסיפורים
ששמעתי מהוריי

02:51:36:24 02:51:35:03
היו יותר מחינוך של בית הספר.

02:51:41:09 02:51:37:15
עשינו הכל בשיתוף פעולה.

02:51:44:03 02:51:41:23
זאת הייתה תקופה בלתי נשכחת.

02:51:49:03 02:51:45:12
כפי שאומרים שההורים
הם מודל לחיקוי,

02:51:51:05 02:51:49:17
מתוך רצון להמשיך את המסורת,

02:51:54:18 02:51:51:15
אני מוביל ומחנך את
ילדיי באותה צורה.

02:51:59:11 02:51:55:06
אלו אכן זיכרונות טובים.

02:52:07:04 02:52:02:04
אז אתה זוכר בעיקר את השבתות?

02:52:12:07 02:52:08:24
האנשים בכפרים היו קרובי משפחה?

02:52:14:13 02:52:13:04
בית הספר היה קרוב לבית?

02:52:17:19 02:52:16:00
ספר לנו על הדברים העיקריים.

02:52:26:22 02:52:18:02

ובכן, רוב המשפחות תחמו
את אזור מגוריהם בגדר.

02:52:31:03 02:52:27:12

לא היו קייסים בכל מקום, ולמרות
שלא הייתה מקהלה,

02:52:38:01 02:52:31:15

היו זקני עדה מלומדים
ששימשו כקייסים.

02:52:41:23 02:52:38:11

בחגים גדולים הם נהגו ללכת
למקומות בהם היו קייסים

02:52:48:04 02:52:43:12

כדי לבצע את מנהגי החג
וכדי לחדש את לימודיהם,

02:52:52:04 02:52:48:10

והיו כאלה שחזרו לכפרים
שלהם כדי ללמד.

02:52:52:24 02:52:52:07

"זה זיכרון.

02:52:56:21 02:52:54:15

בין אם החיים הם עשירים או דלים

02:52:59:18 02:52:57:14

וגם אם נתנזר לא נשכח אותו

02:53:02:19 02:53:00:13

את בקתת הקש

02:53:05:23 02:53:03:10

בוא נזכור את תרבותי.

02:53:09:02 02:53:06:19

בחלופי החודשים מאי ויוני

02:53:12:06 02:53:09:21
הצמחייה פרוחה ומילאה את השטחים.

02:53:15:11 02:53:13:01
ורועה הצאן,

02:53:18:11 02:53:16:03
כשהפרות והשוורים

02:53:21:10 02:53:19:07
הקטן את העגלים והגדול עד הבקר

02:53:28:03 02:53:25:07
חיפש שלום

02:53:34:07 02:53:31:23
העבירה את הערב בתוך מבנה יפה

02:53:37:12 02:53:34:24
הוגש להם אוכל במסוב ואכלו
יחדיו.

02:53:40:12 02:53:38:05
המסורת החשובה הזאת
נטשה בפתאומיות.

02:53:44:00 02:53:41:15
נזכרתי בחיי בארץ מולדתי,

02:53:46:22 02:53:44:19
כשהקטן כיבד את הגדול

02:53:52:21 02:53:50:17
כשכולם חוזרים הביתה אחרי יום עבודה

02:54:02:22 02:54:00:01
וכשהמשפחה יושבת ואוכלת יחד.

02:54:06:21 02:54:04:11
המסורת החשובה הזאת עזבה בפתאומיות,

02:54:11:10 02:54:08:24
וכשמחלקים את עבודתנו ליום למחרת

02:54:14:07 02:54:12:04
עלינו לכבד את המבוגר על פי התרבות.

02:54:17:05 02:54:15:02
חיינו היו מלאים באהבה.

02:54:20:15 02:54:17:24
בחודשי הזרייה, עיבוד אדמה והצמיחה,

02:54:24:12 02:54:21:08
היינו ילדים ונשמעו להוראות אבינו,

02:54:27:03 02:54:25:04
שלא כמו בחיים מודרניים של היום.

02:54:30:09 02:54:27:21
היה משמח לראות את
ההתנהלות שלנו.

02:54:33:16 02:54:31:04
כשאכלנו מאכלים והיה כה טעים

02:54:36:20 02:54:34:10
כמה משמח היה השובע.

02:54:40:02 02:54:37:16
היו מאכלים מכל הסוגים ומכל המינים.

02:54:43:00 02:54:40:20
ההורים כיבדו אחד את השנייה באהבה

02:54:46:03 02:54:43:21
וכשחתן התחתן לפי תרבותנו הגאה.

02:54:52:10 02:54:50:01
נכנסו אל זקני הקהילה

02:54:59:11 02:54:56:09
כשהחתן מראה את כבודה של הכלה.

02:55:02:04 02:55:00:04
התרבות היפה שלנו נותרה מאחור

02:55:05:07 02:55:03:04
ומה שאנחנו הכי זוכרים

02:55:10:22 02:55:09:01
הוא כשהזמר קרא במגוון השמות,

02:55:17:00 02:55:11:17
ומילאו אוכל ב"מסוב" וכל הטוב נאכל

02:55:23:06 02:55:20:24
והנה הצעיר קם לצלילי המוזיקה.

02:55:26:01 02:55:23:22
התרבות היפה ההיא נשארה מאחור

02:55:29:01 02:55:26:21
עלי לכתוב עליה, איך אוכל לעזוב.

02:55:32:04 02:55:29:19
כשאני נזכר בתרבות מלאת הגאווה,

02:55:35:01 02:55:32:23
גם הסבל יפה, שלא נדבר על האושר.

02:55:38:24 02:55:35:22
אם התקופה השתנתה

02:55:44:21 02:55:42:11
כשהחמים היו מגיעים לאירוע,

02:55:47:20 02:55:45:14
וכשאב מגיש למשפחתו ארוחה

02:55:54:14 02:55:51:19
קדימה תזכרו בזה, איך אפשר לשכוח".

02:55:56:04 02:55:55:06
היה יפיפה.